

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Εν ονόματι του λαού ... εναντίον του λαού. Μία σπουδή στο λαϊκισμό»

Συγγραφή: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Εφαρμογή: ΕΛΕΝΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Εν ονόματι του λαού... εναντίον του λαού. Μια σπουδή στο λαϊκισμό»

.

Εφαρμογή σεναρίου

Ελένη Αντωνίου

Δημιουργία σεναρίου

Αντώνιος Μιχαηλίδης

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

3ο Γενικό Λύκειο Αγίας Παρασκευής

Χρονολογία

Από 06-02-2015 έως 20-02-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Εγχειρίδιο «Έκφραση-έκθεση» Γ΄ Λυκείου, έκδοση 2014: 2^ο Κεφάλαιο «Το δοκίμιο»

Υποενότητα : Άρθρο και δοκίμιο

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

-

Χρονική διάρκεια

5 ώρες

Χώρος

Σημειώνονται οι χώροι που αξιοποιήθηκαν για την εφαρμογή του σεναρίου ως εξής:

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων με προβολέα.

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο, wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές πρέπει να είναι ήδη στοιχειωδώς εξοικειωμένοι με την θεωρία του σχολικού εγχειριδίου σχετικά με το άρθρο και το δοκίμιο. Αναγκαία είναι η δεξιότητα της ευχέρειας στη χρήση του Η/Υ τόσο από τον εκπαιδευτικό όσο και από κάποιους μαθητές (ένας τουλάχιστον σε κάθε ομάδα εργασίας, ο οποίος θα είναι και ο συντάκτης της εργασίας της ομάδας στον Η/Υ), γιατί στο σενάριο προβλέπεται η δημοσίευση των εργασιών στο [Slideshare](#) ή εναλλακτικά στη σελίδα της τάξης στο [wiki](#) ή το [Facebook](#). Ως εκ τούτου καλό θα είναι να έχει δημιουργηθεί από τον καθηγητή σε συνεργασία με τους μαθητές ένας αντίστοιχος λογαριασμός για την ανάρτηση και το σχολιασμό του υλικού τους, αν δεν υπάρχει ήδη. Η διαδικασία αυτή μπορεί να ενταχθεί στο μάθημα της Πληροφορικής με παροχή σχετικών οδηγιών στους μαθητές από τον καθηγητή της πληροφορικής, αν δε γνωρίζει ο συνάδελφος που θα εφαρμόσει το σενάριο. Βοηθητική είναι η εξοικείωση των μαθητών στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας και δημιουργίας μικρών ερευνητικών εργασιών που [προτείνεται](#) τα τελευταία χρόνια. Οι ομάδες των μαθητών θα συντάξουν τα κείμενα της ομάδας τους και ένας από αυτούς θα παρουσιάσει στο τέλος την εργασία

της ομάδας του στην ολομέλεια. Ακόμα η γνώση της ανάρτησης ενός αρχείου παρουσίασης σε ένα λογισμικό διαμοίρασης (π.χ. slidesharenet) έστω από κάποιους μαθητές θα βοηθήσει πολύ στην παραγωγή του τελικού προϊόντος. Αφού ολοκληρωθεί το σενάριο μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου με τη βοήθεια του υπεύθυνου χειριστή της σχολικής ιστοσελίδας.

Σε επίπεδο υλικοτεχνικών υποδομών, είναι απαραίτητο να διατεθεί για την παραγωγή του υλικού το Εργαστήριο των Η/Υ του σχολείου καθώς και μία αίθουσα προβολής για την τελική παρουσίαση των εργασιών. Αν δε διατίθεται το εργαστήριο, χρειάζονται πέντε υπολογιστές -ένας για κάθε ομάδα- και ασύρματη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Επίσης, απαραίτητη είναι τουλάχιστον μία συσκευή usb flash για το σώσιμο των αρχείων μετά την ολοκλήρωση κάθε εργασίας και τη συγκέντρωση του υλικού.

Τέλος, ο καθηγητής πρέπει να έχει ετοιμάσει και φωτοτυπήσει τα φύλλα εργασίας για τους μαθητές ή να τα προβάλλει σε ηλεκτρονική μορφή στην αίθουσα με προβολέα ή ακόμα καλύτερα να τα έχει αναρτήσει στο wiki της τάξης. Ακόμη πρέπει να έχει ενημερώσει τους μαθητές να έχουν μαζί τους το σχολικό εγχειρίδιο της γλώσσας της Γ΄ Λυκείου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη και στο εργαστήριο των Η/Υ του σχολείου.

Το σενάριο στηρίζεται

Αντώνιος Μιχαηλίδης, «Εν ονόματι του λαού...εναντίον του λαού. Μία σπουδή στο λαϊκισμό». Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Λυκείου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο στηρίζεται στην κατανομή των εργασιών σε πέντε ομάδες μαθητών με πέντε ή έξι μέλη αντίστοιχα η καθεμία. Σκοπός τους είναι η παρουσίαση σύντομων ομιλιών με τη βοήθεια αρχείου παρουσίασης (ppt) προς τους συμμαθητές τους με θέμα την προσέγγιση και την εξοικείωση με τους όρους της λαϊκότητας και του λαϊκισμού καθώς και με τα βασικά χαρακτηριστικά τους, όπως αυτά παρουσιάζονται στα δοθέντα στους μαθητές κείμενα. Θα ακολουθήσει συζήτηση για τα φαινόμενα του λαϊκισμού διαχρονικά από το παρελθόν μέχρι τη σημερινή εποχή. Επίσης, θα παρουσιαστούν οι ορισμοί των όρων «λαϊκότητα» και «λαϊκισμός» μέσα από την ερμηνευτική προσέγγιση των κειμένων του βιβλίου της γλώσσας (σελ.168-170, έκδοση 2014), θα προβληθούν με ένα αρχείο παρουσίασης και θα καταγραφούν στο wiki της τάξης. Τέλος, θα γίνει η διάκριση των κειμενικών ειδών του άρθρου και του δοκιμίου σύμφωνα με τη θεωρία του βιβλίου στην ενότητα «άρθρο και δοκίμιο». Στο σενάριο [αξιοποιείται η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία](#) με τη μέθοδο project, καλλιεργείται, σύμφωνα με το συντάκτη του σεναρίου, η συνθετική ικανότητα (οι μαθητές συνθέτουν ένα νέο κείμενο με βάση την έρευνα που έχουν κάνει σχετικό ως προς το κειμενικό είδος και το περιεχόμενο), η αφαιρετική ικανότητα (εντοπισμός κειμενικού είδους) και η μεταγνωστική ικανότητα των μαθητών (αναστοχάζονται και σκέφτονται σύγχρονα λαϊκίστικα φαινόμενα). Καλλιεργείται, ακόμη, ο κριτικός γραμματισμός (σύγκριση στάσης απέναντι στο λαϊκισμό ο σχολικός γραμματισμός (υλικό για τη θεματική λαϊκότητα-λαϊκισμός, διάκριση των κειμενικών ειδών) και ο [ψηφιακός γραμματισμός](#) (χρήση Η/Υ, χρήση wiki, slidesharenet και power point, έρευνα στο διαδίκτυο).

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σκεπτικό της πρότασης βασίζεται: α) στην ανάγκη συνειδητοποίησης από τους μαθητές της διάκρισης ανάμεσα στα κειμενικά είδη του άρθρου, της συνέντευξης και του δοκιμίου και την ευχέρεια στη σύνθεση ενός άρθρου ή μιας ομιλίας, β) στην ανάγκη ανάδειξης των λαϊκίστικων μηχανισμών και των τεχνικών χειραγώγησης που χρησιμοποιούνται από τα διαρκώς αυξανόμενα μέσα παρουσίασης και επηρεασμού της κοινής γνώμης. Κρίθηκε σκόπιμη η αξιοποίηση των εργαλείων της τεχνολογίας, καθώς αυτά κάνουν ενδιαφέρον το μάθημα για τους μαθητές, είναι ελκυστικά και προσφιλή σε αυτούς και καθιστούν ενεργητική τη συμμετοχή όλων των μαθητών στο μάθημα. Παράλληλα, οι μαθητές μπορούν και εξοικειώνονται με την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και να αναπτύξουν τη δεξιότητα του ψηφιακού γραμματισμού.

Καθώς οι μαθητές της Γ' Λυκείου βιώνουν έντονα την ψηφιακή επικοινωνία και αλληλεπίδραση η επιλογή της συγκεκριμένης ενότητας του κεφαλαίου «Άρθρο και δοκίμιο» στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας ελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών και τους παρακινεί να διερευνήσουν την αντικειμενικότητα της πληροφόρησής τους. Παράλληλα, διακρίνουν τις έννοιες της λαϊκότητας και του λαϊκισμού μέσω του κειμένου του Ι.Ε. Μανωλεδάκη που περιέχεται στο σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας. Τέλος, με την παρακίνηση των μαθητών να συνθέσουν στο wiki ένα κείμενο, στον τύπο του άρθρου για τη σχολική εφημερίδα, για τα φαινόμενα του λαϊκισμού στην εκπαίδευση, ανατροφοδοτείται η εξάσκηση στην αποτύπωση και των δικών τους σκέψεων και προβληματισμών, γεγονός που προσδίδει βιωματικότητα στη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Το σκεπτικό της διδακτικής παρέμβασης βασίστηκε στους εξής στόχους βάσει του μοντέλου του ρόμβου ([Κουτσογιάννης 2013](#), [Κουτσογιάννης 2007](#)) :

A. Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις : σκοπός είναι ο μαθητής :

- να μπορεί να επιλέγει την πληροφορία που πράγματι του είναι χρήσιμη,
- να είναι κριτικός αναγνώστης,
- να προβληματιστεί για τη στάση του απέναντι στην σκοπιμότητα του κάθε πληροφόρησης,
- να αξύνει το γλωσσικό του αισθητήριο,
- να χρησιμοποιεί συνειδητοποιημένα την ελληνική γλώσσα.

B. Γνώσεις για το γνωστικό αντικείμενο, δηλ. τη γλώσσα και την πληροφορική (γνωστικοί στόχοι) είναι :

- να αντιληφθεί ο μαθητής τον τρόπο συγγραφής μίας προφορικής εισήγησης προς ένα ακροατήριο,
- να κατανοεί τα κειμενικά είδη του άρθρου, της συνέντευξης και του δοκιμίου,
- να συνθέτει πληροφορίες σε ένα ενιαίο κείμενο,
- να ενθαρρυνθεί ο μαθητής να ανακαλύψει τη γνώση μόνος του.

Οι ειδικότεροι στόχοι είναι :

Ως προς τις γνώσεις για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας:

- να μπορεί ο μαθητής να συγγράψει μία (χειρόγραφη ή ηλεκτρονική) ομιλία,
- να κατανοήσει το κειμενικό είδος του άρθρου, συνέντευξης του δοκιμίου και τα βασικά χαρακτηριστικά τους,

- να συμμετέχει σε συζήτηση μετά από κριτική έρευνα των πηγών και μετά την παρουσίαση της εργασίας της ομάδας του στην ολομέλεια

Ως προς τις γνώσεις για τον κόσμο :

- να μπορεί ο μαθητής να αξιολογεί την αξιοπιστία των πηγών από την οπτική μορφή τους, από την προσωπικότητα του συγγραφέα αλλά και από το περιεχόμενό τους,
- να εξασκηθεί στη χρήση τεχνολογικών εργαλείων WEB 2.0,
- να μπορεί να καταγράφει και να παρουσιάζει σημειώσεις σε ψηφιακό περιβάλλον.

Γ. Γραμματισμοί :

Από τους παραπάνω στόχους αναδεικνύεται η χρήση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού (μέσων για διάβασμα, γράψιμο και επικοινωνία). Μερικοί από τους γραμματισμούς που επιδιώκονται στο σενάριο είναι :

- Ο ψηφιακός ή νέος γραμματισμός : οι μαθητές να εξοικειωθούν με τη χρήση και τη νέα κειμενικότητα του Η/Υ δηλ. τον επεξεργαστή κειμένου, το είδος των γραμμάτων, της γραμματοσειράς, την επιλογή σημειωτικών πόρων. Οι μαθητές να κατασκευάσουν ένα ηλεκτρονικό τετράδιο στο wiki στο οποίο θα καταγράφουν και θα έχουν συγκεντρωμένες όλες τις ατομικές και ομαδικές εργασίες τους. Σε αυτό θα ασκηθούν στη δημιουργία ομαδικής εργασίας με ενσωμάτωση σχολίων.
- ο πραγματολογικός γραμματισμός : ενσωμάτωση των ΤΠΕ εντός του σχολικού τυπικού προγράμματος (ο κάθε μαθητής/ομάδα να έχει το σταθμό εργασίας του)
- ο αναγνωριστικός γραμματισμός : οι μαθητές να εντοπίζουν το είδος των κειμενικών τύπων
- ο σχολικός ή κλασικός γραμματισμός : οι μαθητές να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά ενός άρθρου ή δοκιμίου

- ο γνωστικός γραμματισμός : οι μαθητές να χρησιμοποιούν τα ηλεκτρονικά λεξικά ή τις ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες για την αναζήτηση ορολογίας
- ο πολυγραμματισμός : οι μαθητές να επεξεργάζονται και να συνθέτουν πολυτροπικά κείμενα με διαφορετικούς σημειωτικούς πόρους (γλωσσικούς, οπτικούς, ακουστικούς)
- ο κοινωνικός γραμματισμός : να επιλέγουν οι μαθητές κριτικά τις πηγές ενημέρωσής τους στο google και να ενσωματώνουν τα δέοντα στη σύνθεση της εργασίας τους
- ο κριτικός γραμματισμός : να διακρίνουν οι μαθητές για ποιο σκοπό και από ποια οπτική γωνία κοινοποιείται μία πληροφορία

Δ. Διδακτικές πρακτικές :

Θεωρίες μάθησης : στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εφαρμόζονται :

- η ανακαλυπτική θεωρία του Bruner καθώς οι μαθητές μέσα από την ανάγνωση του κειμένου του Ι.Ε. Μανωλεδάκη αλλά και των άλλων τεσσάρων και πιο σύγχρονων κειμένων ανακαλύπτουν καθοδηγούμενοι από τον καθηγητή τους τη σημασία της λαϊκότητας και του λαϊκισμού στη καθημερινή ζωή των πολιτών.
- η κονστрукτιβιστική θεωρία του Piaget καθώς η γνώση δομείται στην προϋπάρχουσα εμπειρία και κατάκτηση (οι μαθητές αναγνωρίζουν τα κειμενικά είδη του άρθρου και του δοκιμίου και μετά δομούν το δικό τους κείμενο. Επίσης, γνωρίζουν να συνθέτουν μία παρουσίαση με λογισμικό παρουσίασης (ppt), να τη διαμοιράζουν -έστω μερικοί- μέσω του slidesharenet στο wiki της τάξης τους.
- Γίνεται, επίσης, αξιοποίηση της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας του Vygotsky και της Ζώνης Επικείμενης Ανάπτυξης του μαθητή καθώς μαθαίνει ο ίδιος με την αυτενέργεια άλλα ταυτόχρονα διδάσκεται από τη συνεργασία με τους συμμαθητές του στην ομάδα του και την κοινωνική αλληλεπίδραση

που υπάρχει με τις άλλες ομάδες της τάξης του και τα μέλη τους (δημιουργία Wiki, διαμοίραση και ανταλλαγή απόψεων της ομάδας)

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στην ενότητα «Άρθρο και Δοκίμιο» του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ΄ Λυκείου περιλαμβάνεται το θέμα του λαϊκισμού και της λαϊκότητας. Το αντίστοιχο άρθρο του καθηγητή Ι. Μανωλεδάκη αναφέρεται στα χαρακτηριστικά του λαϊκισμού και θέτει προβληματισμούς ως προς τη σχέση του λαϊκισμού με την πολιτική αλλά και την εκπαίδευση. Προβάλλεται η διαφορά του λαϊκισμού από τη λαϊκότητα, και διαπιστώνεται μέσα από την ανάγνωση του κειμένου η ανάγκη κριτικής αντιμετώπισης του λαϊκισμού από τους νέους μέσω της γόνιμης αμφισβήτησης και της κριτικής σκέψης. Στο ίδιο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά και τις διαφορές των κειμενικών τύπων του άρθρου και του δοκιμίου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Υπάρχει σαφής σύνδεση με το [αναλυτικό πρόγραμμα και τις οδηγίες διδακτέας ύλης](#) του μαθήματος της ενότητας «Το Δοκίμιο» του βιβλίου της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ΄ Λυκείου, και συγκεκριμένα της υποενότητας «Άρθρο και δοκίμιο» (σελ. 163-164) καθώς και του άρθρου «Λαϊκότητα και Λαϊκισμός» (σελ. 168-171).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται γιατί α) προσδίδουν ενδιαφέρον στο μάθημα, β) ενισχύουν την εξοικείωση των μαθητών με τα τεχνολογικά εργαλεία στο εργαστήριο του σχολείου τους ([Κυνηγός 2002](#)), γ) καθιστούν βιωματική τη μάθηση και δ) αναπτύσσουν παράλληλα με το σχολικό γραμματισμό και τον ψηφιακό γραμματισμό των μαθητών. Έτσι, οι ΤΠΕ διευκολύνουν τη διδασκαλία της ενότητας, εμπλέκουν όλους τους μαθητές σε ψηφιακές δραστηριότητες, και συμβάλλουν στη

σύνδεση της σχολικής γνώσης με την εφαρμογή καθημερινών δεξιοτήτων των μαθητών.

Κείμενα

Το συνοδευτικό υλικό που αξιοποιείται ως διδακτικός πόρος του σεναρίου είναι:

Ιστοσελίδα της wikipedia που περιέχει το λήμμα «[Λαϊκισμός](#)» ([κείμενο 1](#))

Απόσπασμα συνέντευξης του [Ερνέστο Λακλάου](#) στην εφημερίδα *Εποχή* ([κείμενο 2](#))

Απόστολου Διαμαντή, [Περί λαϊκισμού](#) (εφημ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 17-3-2013) ([κείμενο 3](#))

Ι.Ε. Μανωλεδάκη, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός](#) (σελ. 168-171, *Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου* έκδοση 2014) ([κείμενο 4](#))

Κ. Μποτόπουλου, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός β'](#) (www.metarithmisi.gr) ([κείμενο 5](#))

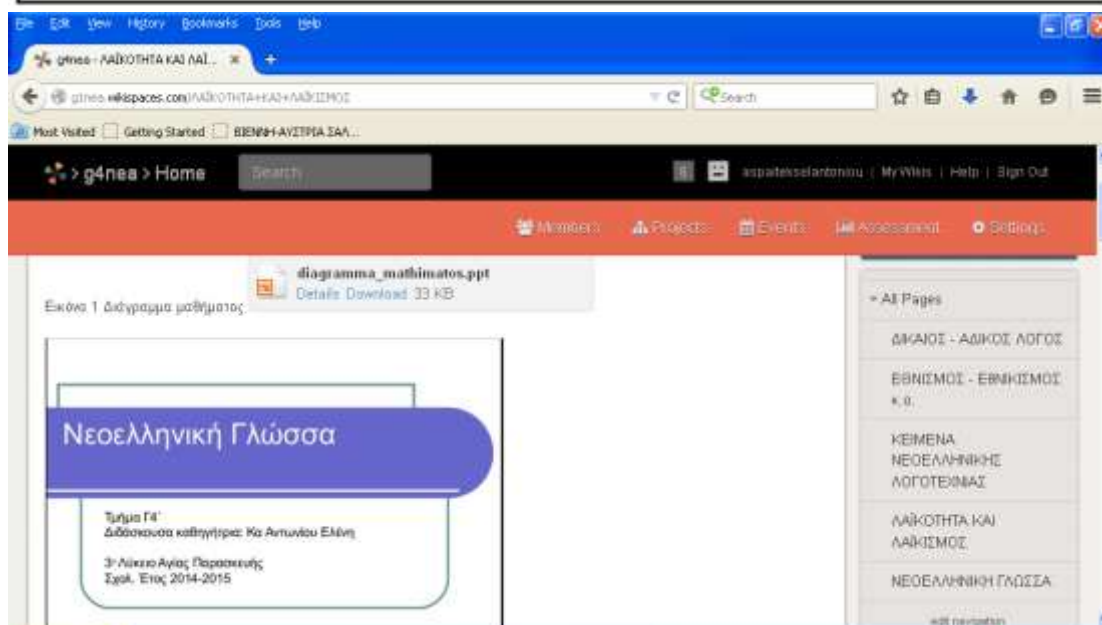
Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου έκδοση 2014)

[Άρθρο και Δοκίμιο](#) (σελ. 163-164, έκδοση 2014) ([κείμενο 6](#))

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

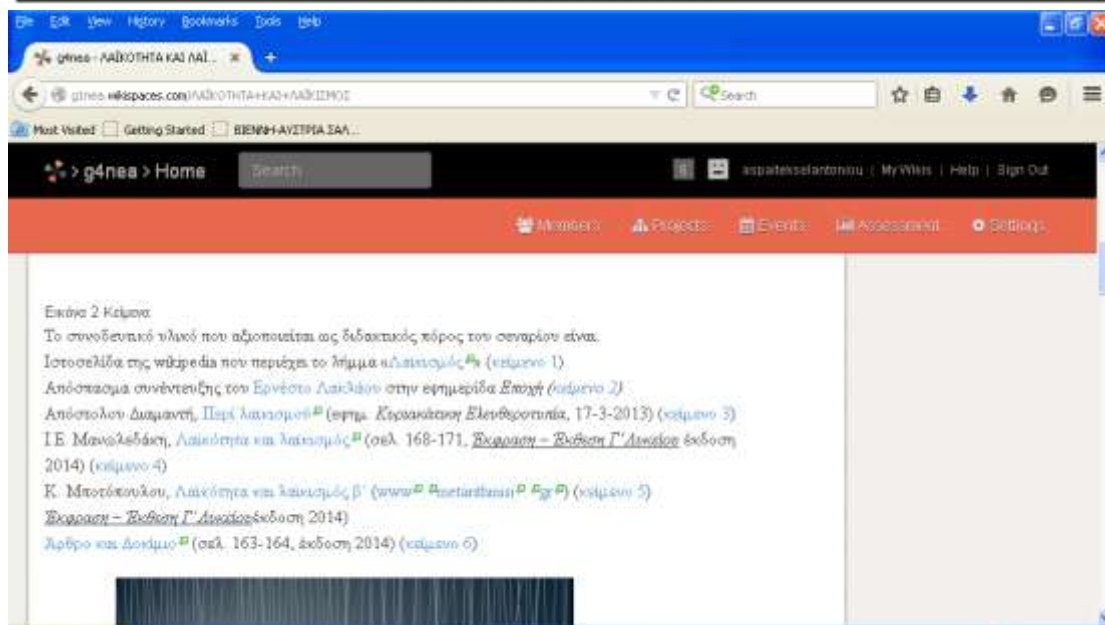
Στάδιο 1: (3 ώρες). 1η ώρα (45 λεπτά). Αίθουσα με προβολέα και πίνακα. Οι μαθητές χωρίζονται σε πέντε ομάδες των πέντε και έξι ατόμων και έχουν μαζί τους το σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Γλώσσας και το τετράδιό τους. Παρουσιάζεται για 5' λεπτά στους μαθητές η θεματική της προς διδασκαλία ενότητας καθώς και η πορεία διδασκαλίας που θα ακολουθηθεί (διάγραμμα μαθήματος) (βλ. αρχείο «[diagramma mathimatos](#)» στο φάκελο «[Τεκμήρια](#)»). Το αρχείο με το διάγραμμα μαθήματος έχει αναρτηθεί και στο wiki (Εικόνα 1-διάγραμμα μαθήματος) της τάξης που ανοίχτηκε για την εφαρμογή του σεναρίου.

Εικόνα 1. Διάγραμμα μαθήματος στο wiki

Στην οθόνη προβάλλεται αρχικά μία διαφάνεια με τις θεματικές ενότητες του μαθήματος (Λαϊκότητα – Λαϊκισμός και Άρθρο και δοκίμιο) και την αναφορά στα αντίστοιχα κεφάλαια του προαναφερόμενου διδακτικού εγχειριδίου, δηλαδή στο άρθρο του Ι.Ε. Μανωλεδάκη [Λαϊκότητα και λαϊκισμός](#) (σελ. 168-171, *Έκφραση – Έκθεση Γ΄ Λυκείου* έκδοση 2014) ([κείμενο 4](#)) και στη θεματική ενότητα «Το Άρθρο και το Δοκίμιο» του εγχειριδίου *Έκφραση – Έκθεση Γ΄ Λυκείου* έκδοση 2014) [Άρθρο και Δοκίμιο](#) (σελ. 163-164, έκδοση 2014) ([κείμενο 6](#)). Τα κείμενα περιλαμβάνονται και στο wiki της τάξης (Εικόνα 2)

Εικόνα 2

Δίνονται επίσης, οι ακόλουθες παραπομπές στα επιπλέον σχετικά κείμενα :

Ιστοσελίδα της wikipedia που περιέχει το λήμμα «[Λαϊκισμός](#)» (κείμενο 1)

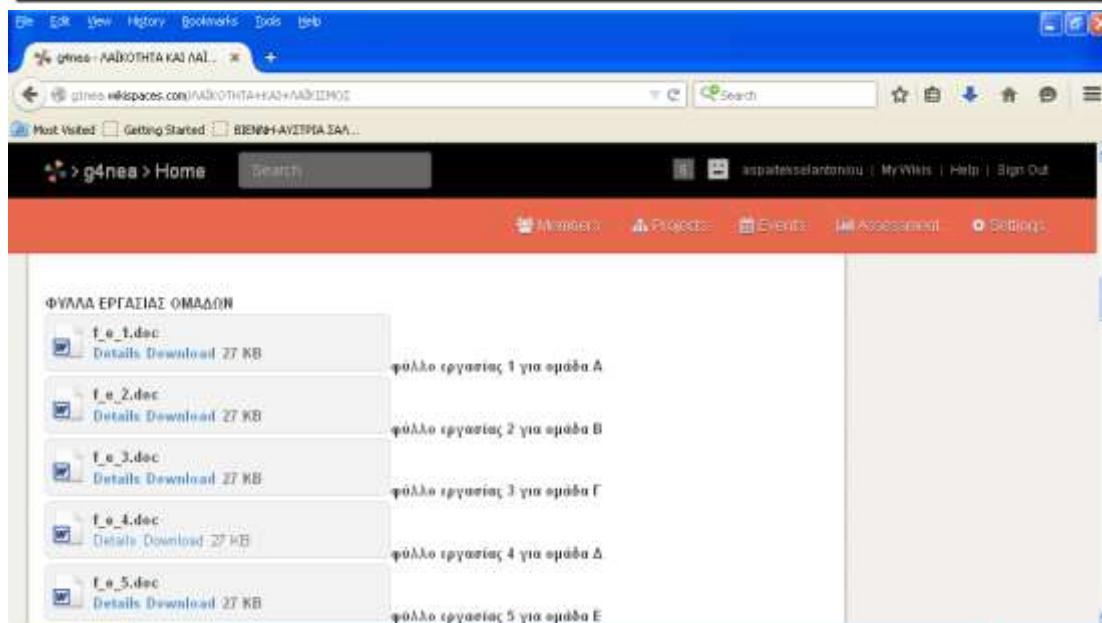
Απόσπασμα συνέντευξης του [Ερνέστο Λακλάου](#) στην εφημερίδα *Εποχή* (κείμενο 2)

Απόστολου Διαμαντή, [Περί λαϊκισμού](#) (εφημ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 17-3-2013) (κείμενο 3)

Κ. Μποτόπουλου, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός β' \(www.metarithmisi.gr\)](#) (κείμενο 5)

Κατόπιν διανέμεται στους μαθητές τα [φύλλο εργασίας 1](#), [φύλλο εργασίας 2](#), [φύλλο εργασίας 3](#), [φύλλο εργασίας 4](#) και [φύλλο εργασίας 5](#) - κάθε φύλλο εργασίας αντιστοιχεί σε καθεμία από τις πέντε ομάδες- και τους ζητείται να αναλάβουν από έναν ρόλο στην ομάδα τους (γραμματέας, παρουσιαστής, ακαδημαϊκός υπεύθυνος, χειριστής Η/Υ, κ.λ.π). Ας σημειωθεί ότι όλα τα φύλλα εργασίας υπάρχουν και στο wiki της τάξης (Εικόνα 3).

Εικόνα 3

Στη συνέχεια ζητείται από τους μαθητές να μελετήσουν σιωπηρά το κείμενο της ομάδας τους για 10-15' και να απαντήσουν χειρόγραφα σε 20' τις ερωτήσεις 1 και 2 της ομάδας τους με τα υποερωτήματά τους από το φύλλο εργασίας. Σε όλα τα φύλλα εργασίας υπάρχουν δύο ερωτήσεις με υποερωτήματα. Η πρώτη ερώτηση αφορά το κειμενικό είδος του κάθε κειμένου, τη δομή και τα χαρακτηριστικά του και η δεύτερη αφορά το νοηματικό περιεχόμενο του κειμένου και τη θέση του συγγραφέα. Οι μαθητές σημειώνουν χειρόγραφα - ή ηλεκτρονικά, αν βρεθούν στο εργαστήριο των Η/Υ, τις γραπτές απαντήσεις τους και συζητούν τις ερωτήσεις του πρώτου φύλλου εργασίας τους για 10'.

2^η ώρα (45 λεπτά). Εργαστήριο Η/Υ. Οι μαθητές κάθονται μπροστά στους σταθμούς εργασίας τους ανά ομάδες (ίδιες με εκείνες της προηγούμενης διδακτικής ώρας) και κρατούν τα φύλλα εργασίας τους και τις ελεγμένες χειρόγραφες απαντήσεις τους. Καλούνται να καταγράψουν μέσω του χειριστή Η/Υ της ομάδας τους σε 15' σε ένα αρχείο παρουσίασης (PPT) και σε, τουλάχιστον, τρεις διαφάνειες την απάντηση της ομάδας τους (βλ. τα αρχεία [«omada A fe1](#), [omada B fe2](#), [omada C fe3](#),

[omada D fe4](#), [omada E fe5](#)» στον φάκελο «[fylla ergasias kai tekmiria](#)» που βρίσκεται στον φάκελο «[Τεκμήρια](#)». Στην πρώτη διαφάνεια θα αναφέρονται τα στοιχεία των μελών της ομάδας και το θέμα του φύλλου εργασίας. Μπορούν να φιλοτεχνήσουν, αν θέλουν, αισθητικά το αρχείο τους.

3^η ώρα (45 λεπτά). Εργαστήριο Η/Υ. Τα επόμενα 20' ο παρουσιαστής κάθε ομάδας θα ανακοινώσει την εργασία της στην ολομέλεια. Μετά το πέρας όλων των παρουσιάσεων ακολουθεί η κριτική τους και συζήτηση για το θέμα της ενότητας. Οι απαντήσεις κωδικοποιούνται από διαφορετικό μέλος της κάθε ομάδας στον πίνακα στα εξής σημεία ([Πίνακας 1](#) και [Πίνακας 2](#)) :

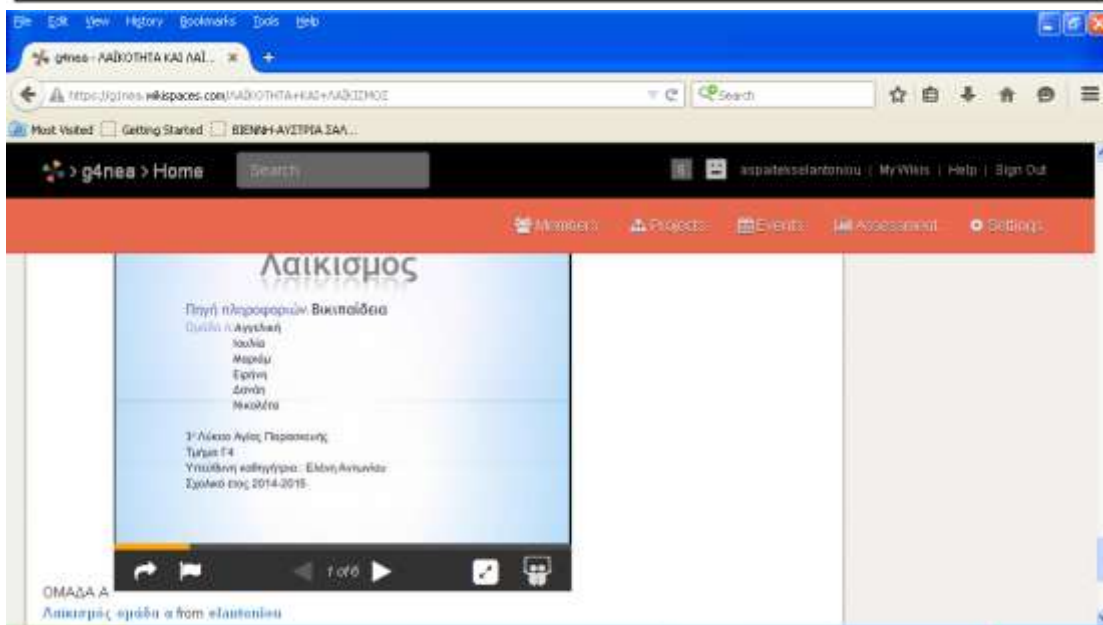
1. Ορισμός/περιεχόμενο του λαϊκισμού : σκόπιμη χρήση γλώσσας αρεστής στο λαό που την επιθυμεί, χωρίς όμως να είναι η γλώσσα της αλήθειας. Πρόκειται για μία μορφή υπόσχησης για ανατροπή του «κατεστημένου» απευθυνόμενη στους μη «προνομιούχους». Ως εκ τούτου συνιστά εξαπάτηση του λαού, πολιτική υποβάθμιση, εξυπηρέτηση ιδιοτελών σκοπιμοτήτων. Συνήθως οι πολιτικοί ακόμη και σε δημοκρατικά πολιτεύματα χρησιμοποιούν το λαϊκισμό ως μέσο χειραγώγησης της κοινής γνώμης, ετεροκατεύθυνσης και ετεροπροσδιορισμού.
2. Ο λαϊκισμός μπορεί να πάρει θετική μορφή όταν χρησιμοποιείται σωστά από τους ανθρώπους και δεν στοχεύει στην παραπλάνηση των ακροατών αποσκοπώντας σε πολιτικά και προσωπικά οφέλη. Κάποιοι ισχυρίζονται ότι στα δημοκρατικά πολιτεύματα ο λαϊκισμός είναι η αποδοχή της πλήρους πολιτικής κυριαρχίας του λαού και ότι είναι υποχρέωση των αντιπροσώπων του λαού και δείγμα αφοσίωσης σε αυτόν.
3. Λαϊκότητα : η δικαίωση του λαού και η ανύψωσή του σε καθοριστικό παράγοντα της ιστορίας. Η χρησιμοποιούμενη γλώσσα στοχεύει στο συναίσθημα και στη καρδιά του ακροατή
4. Είδη λαϊκισμού: «αριστερός και δεξιός». Διαφορά στο περιεχόμενο και ομοιότητες στη δομή και στις αιτίες γένεσης.

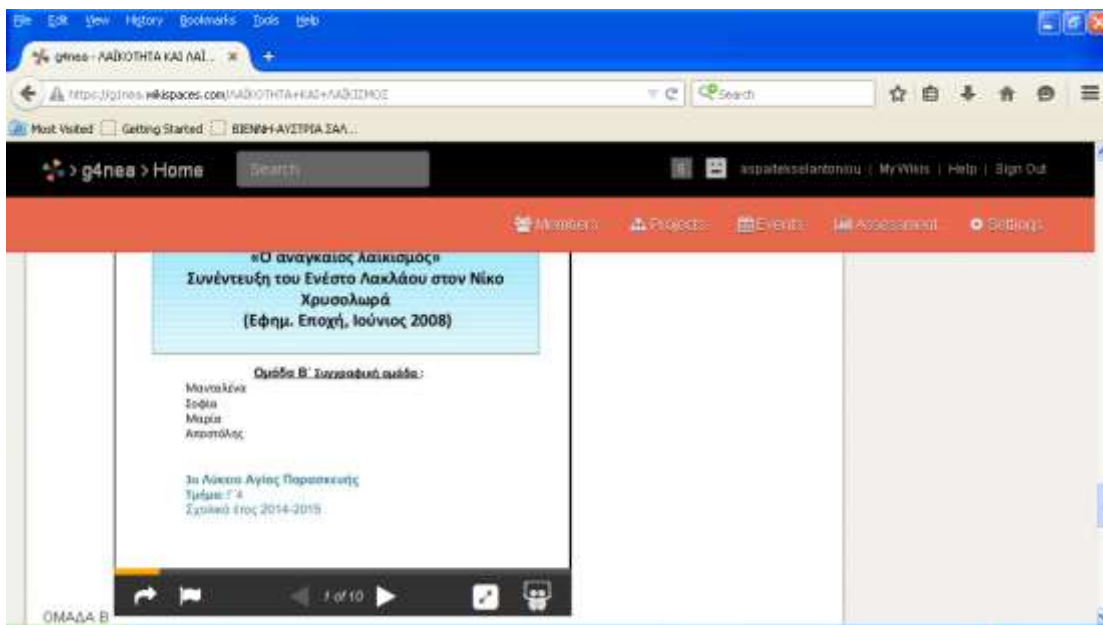
5. Αποτελέσματα λαϊκισμού: Στις μέρες μας ο λαϊκισμός βοηθά στον εφησυχασμό των πολιτών, στην ψευδή αναπτέρωση ηθικού για εθνικά ζητήματα και ουσιαστικά στον αποπροσανατολισμό του προκειμένου οι πολιτικοί να προωθήσουν προσωπικά τους συμφέροντα.. Η άνθηση του λαϊκισμού τα τελευταία χρόνια οφείλεται στην ελλιπή λαϊκή συμμετοχή στην δημόσια ζωή και στην εκμετάλλευσή της, στην υποκουλτούρα και στην εμπορευματοποίηση της ανθρώπινης ψυχής.
6. Χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου :Έχει λεξιλόγιο περιγραφικό, ερμηνευτικό, αποδεικτικό με ειδική ορολογία.. Χαρακτηρίζεται από ύφος σοβαρό, σύνταξη δομημένη, χρήση γ' προσώπου (αντικειμενικότητα) και γλώσσα δημοτική, επίσημη
7. Χαρακτηριστικά άρθρου : Επίκαιρο θέμα κοινωνικού προβληματισμού που αποσκοπεί στην: πληροφόρηση και τον προβληματισμό.
8. Χαρακτηριστικά δοκιμίου : Αποσκοπεί στην απόδειξη και την πειθώ μέσω της επίκλησης στη λογική. Έχει δομή λογική και οπτική αντικειμενική. και δέκτης του είναι ένα ευρύ κοινό με μέσο μορφωτικό επίπεδο.

Τα αρχεία με τις απαντήσεις στη συνέχεια διαμοιράζονται μέσω του slideshare.net και επισυνάπτονται από τους μαθητές στο wiki της τάξης κάτω από τα φύλλα εργασίας (Εικόνα 4,5,6,7,8)

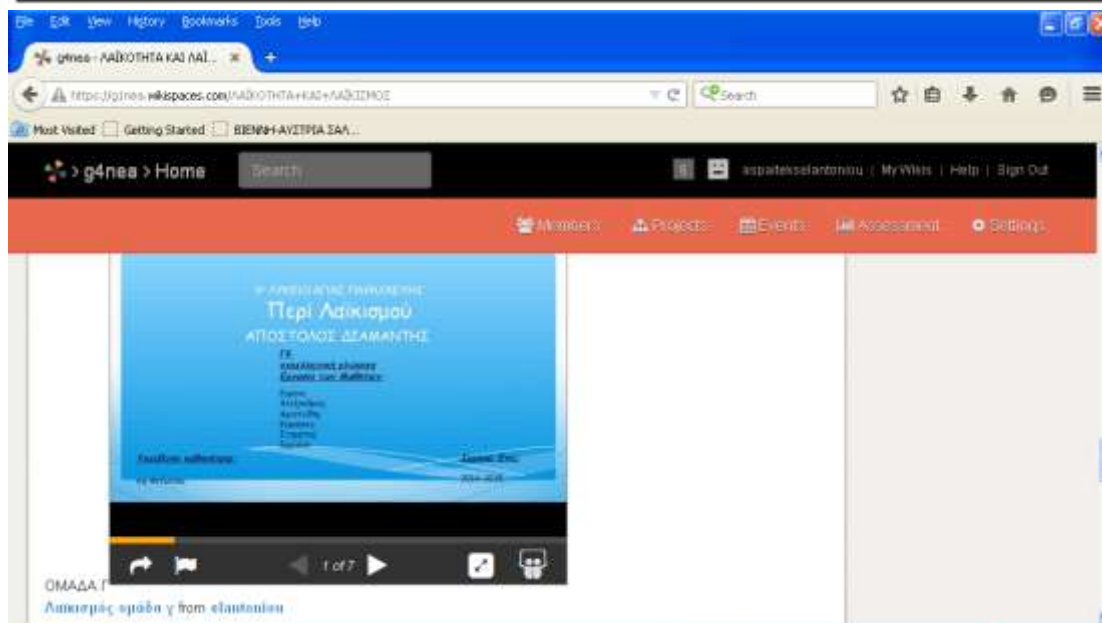
Εικόνα 4

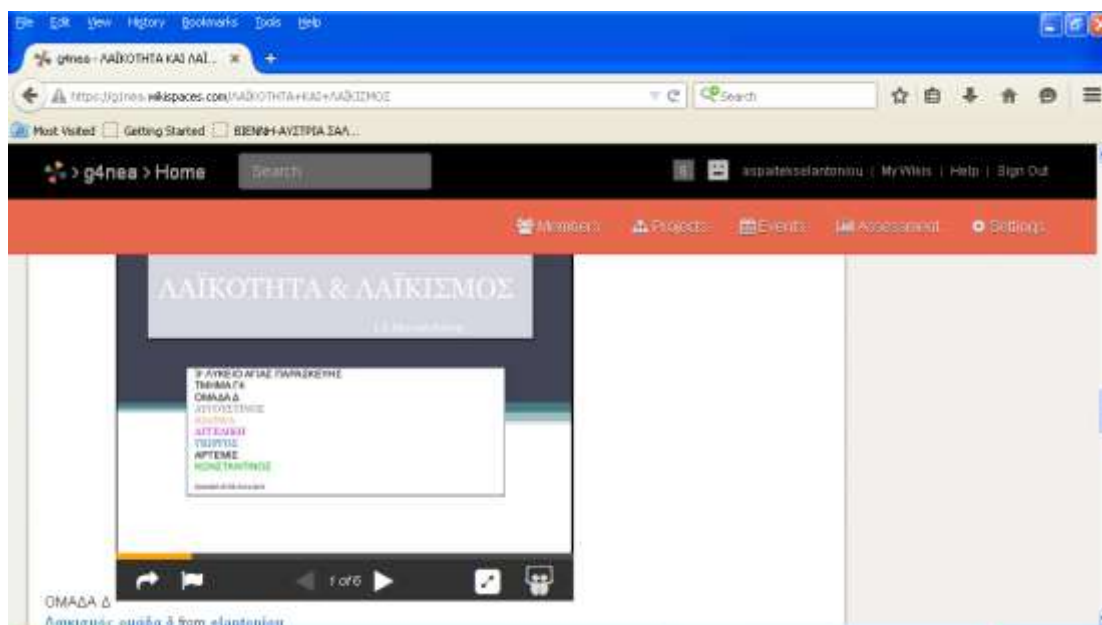
Εικόνα 5

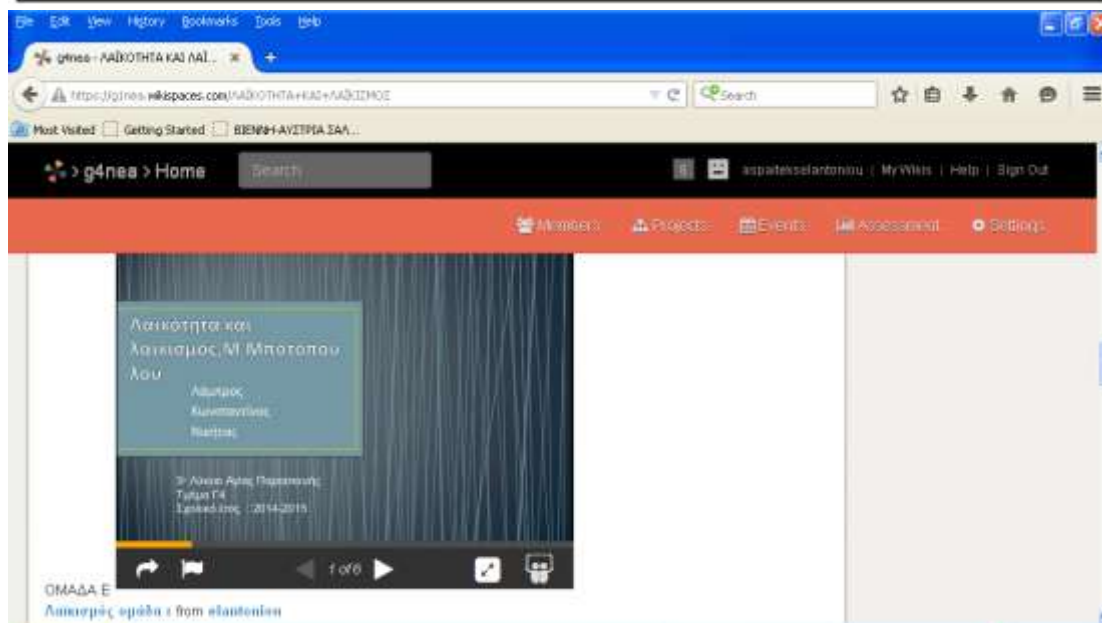
Εικόνα 6

Εικόνα 7

Εικόνα 8

Στα τελευταία 5' της ώρας προβάλλεται στην οθόνη η εργασία που ανατίθεται για το σπίτι ([φύλλο εργασίας 1](#), [φύλλο εργασίας 2](#), [φύλλο εργασίας 3](#), [φύλλο εργασίας 4](#) και [φύλλο εργασίας 5](#)) και ζητείται από τους μαθητές να την προσκομίσουν σε μία εβδομάδα. Επίσης, γίνεται η ενημέρωση των μαθητών για την παραγωγή γραπτού λόγου στην τάξη στο κειμενικό είδος ενός άρθρου την επόμενη διδακτική ώρα. (την προσεχή εβδομάδα).

Αξιολόγηση σταδίου/φάσης 1: Η αξιολόγηση των μαθητών βασίστηκε στην προθυμία που έδειξαν στην εκτέλεση των δραστηριοτήτων αλλά και στη συνολική παρουσίαση της ομάδας τους. Αξιολογήθηκαν για το βαθμό συμμετοχής τους τόσο στην ατομική όσο και στην ομαδική εργασία. τους με την οποία διαπιστώθηκε τόσο ότι κατανοήθηκαν αρκετά τα κείμενα (με εξαίρεση εκείνο με τη συνέντευξη του Λακλάου, για το οποίο οι μαθητές χρειάστηκε να το επεξεργαστούν και στο σπίτι) όσο και ότι μπόρεσαν, έστω και με μία μικρή δυσκολία, να ολοκληρώσουν και να

παρουσιάσουν το αρχείο παρουσίασης της ομάδας τους στο συγκεκριμένο χρόνο της δεύτερης και τρίτης διδακτικής ώρας. Στο ανέβασμα των αρχείων στο wiki μέσω της χρήσης του slidesharenet βοήθησε και η καθηγήτρια, γιατί μερικές από τις ομάδες δεν το πέτυχαν. Γενικά, οι μαθητές ανταποκρίθηκαν ευχάριστα και με ιδιαίτερο ζήλο στη διαδικασία. Συμμετείχαν επίσης, καθολικά στη συζήτηση για τις διαφορές της λαϊκότητας και του λαϊκισμού. Στο δεύτερο δίωρο του σεναρίου εργάστηκαν με ενθουσιασμό, κυρίως στο τμήμα της δημιουργίας των αρχείων παρουσίασης (ppt) - κάποιιοι με αρκετή άνεση- και την ανάρτησή τους στο wiki της τάξης. Οι μαθητές φάνηκε να απόλαυσαν το μάθημα κυρίως λόγω της δημιουργικών δραστηριοτήτων στο εργαστήριο των Η/Υ, γεγονός που δραστηριοποίησε τη συμμετοχή όλων των μαθητών στην εκτέλεση των ομαδικών εργασιών. Προτιμήθηκε η ένταξη των ερωτήσεων του συγγραφέα του σεναρίου στα φύλλα εργασίας, γιατί ήταν αρκετά εύστοχες ως προς την εξυπηρέτηση των σκοπών του μαθήματος.

Στάδιο 2 (2 ώρες) . 4^η ώρα (45 λεπτά). Εργαστήριο Η/Υ. Στην οθόνη προβάλλεται από το [διάγραμμα μαθήματος](#) (βλ. αρχείο «[diagramma mathimatos](#)» στο φάκελο «[Τεκμήρια](#)») η διαφάνεια 7 με το θέμα της παραγωγής λόγου. Κατόπιν ενημέρωσης κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα δίνεται στους μαθητές το [φύλλο εργασίας 6](#) με το θέμα για την παραγωγή γραπτού λόγου. Ζητείται από τους μαθητές να γράψουν ηλεκτρονικά στο wiki της τάξης ένα άρθρο για την σχολική εφημερίδα στο οποίο θα αναφέρουν σε τέσσερις παραγράφους φαινόμενα λαϊκισμού στην εκπαίδευση και τους τρόπους αντιμετώπισης αυτών από τους νέους. Συγκεκριμένα το θέμα είναι: «*Στη σχολική εφημερίδα γράφετε ένα άρθρο σχετικά με το θέμα του λαϊκισμού. Να αναφέρετε σε τέσσερις παραγράφους φαινόμενα λαϊκισμού στην εκπαίδευση και τους τρόπους αντιμετώπισής τους από τους νέους.*» (έκταση περίπου 350 λέξεις). Κατά την παραγωγή λόγου, οι μαθητές μπορούν, αν το επιθυμούν, να συμβουλευτούν τα κείμενα του σχολικού εγχειριδίου α) Ι.Ε. Μανωλεδάκη, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός](#)

(σελ. 168-171, Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου έκδοση 2014) ([κείμενο 4](#)) και β) Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου έκδοση 2014)

Άρθρο και Δοκίμιο (σελ. 163-164, έκδοση 2014) ([κείμενο 6](#)) καθώς και τα κείμενα : Ιστοσελίδα της wikipedia που περιέχει το λήμμα «[Λαϊκισμός](#)» ([κείμενο 1](#))

Απόσπασμα συνέντευξης του [Ερνέστο Λακλάου](#) στην εφημερίδα *Εποχή* ([κείμενο 2](#))

Απόστολου Διαμαντή, Περί λαϊκισμού (εφημ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 17-3-2013) ([κείμενο 3](#))

Κ. Μποτόπουλου, Λαϊκότητα και λαϊκισμός β' (www.metarithmisi.gr) ([κείμενο 5](#)),

τα οποία επεξεργάστηκαν τις προηγούμενες διδακτικές ώρες. Στο τέλος, και αφού οι μαθητές ενσωματώσουν τα σχόλια στο ηλεκτρονικό τους τετράδιο στο wiki της τάξης (βλ. το αρχείο στον φάκελο «[arthro_f6](#)» στον φάκελο «[Τεκμήρια](#)») ενημερώνονται από την καθηγήτριά τους ότι την επόμενη διδακτική ώρα θα γίνει η διόρθωση του γραπτού λόγου και η ολοκλήρωση του θεματικής ενότητας της Νεοελληνικής Γλώσσας.

5^η ώρα (45 λεπτά). Αίθουσα διδασκαλίας με προβολέα και Η/Υ. Οι μαθητές παραλαμβάνουν το άρθρο ηλεκτρονικά διορθωμένο (βλ. το αρχείο στον φάκελο «[arthro_f6](#)» στον φάκελο «[Τεκμήρια](#)») (Εικόνα 9 και [Πίνακας 4](#)).

Η καθηγήτρια επισημαίνει για ανατροφοδότηση τα βασικά δομικά μέρη του άρθρου, παρουσιάζει για 10' στην τάξη τα σοβαρά εκφραστικά, μορφικά, συντακτικά, δομικά και γραμματικά λάθη των μαθητών στον γραπτό λόγο. Στη συνέχεια για 10' διαβάζονται τα καλύτερα κείμενα και δίνεται στους μαθητές το [φύλλο εργασίας 7](#) με ερωτήσεις με τη βοήθεια των οποίων τους ζητείται να μετα-αξιολογήσουν τη διδασκαλία των θεματικών ενοτήτων «Λαϊκότητα – Λαϊκισμός και Άρθρο – Δοκίμιο». Στα επόμενα 15' οι μαθητές ανά ομάδες (8 ομάδες των 3 μελών) απαντούν γραπτά (βλ. το αρχείο στον φάκελο «[ap_fe7](#)» στον φάκελο «[Τεκμήρια](#)») σε ένα (για συντομία) ερώτημα, το οποίο έχει καταγραφεί από την καθηγήτριά τους σε ένα απλό φύλλο επεξεργασίας κειμένου ([φύλλο εργασίας 7](#)) το οποίο προβάλλεται παράλληλα στην οθόνη : Τα ερωτήματα είναι τα παρακάτω:

1. Ποια είναι η εντύπωση που σας άφησε το σενάριο;
2. Τι σας άρεσε περισσότερο σε αυτό;
3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του άρθρου και του δοκιμίου;
4. Ποιες αναλογίες παρουσιάζουν τα φαινόμενα του λαϊκισμού της σημερινής εποχής με παλαιότερες;

5. Γιατί αυξάνονται διαρκώς την τελευταία εικοσαετία τα άρθρα και οι μελέτες για το λαϊκισμό;
6. Με ποιους τρόπους μπορούν οι νέοι να αντιλαμβάνονται τα φαινόμενα του λαϊκισμού;
7. Ποιες αξίες, σύμφωνα πρέπει να διέπουν τους νέους για να μην ενισχύουν λαϊκίστικες συμπεριφορές;

Οι μαθητές απάντησαν συνοπτικά στις παραπάνω ερωτήσεις δίνοντας την απήχηση του σεναρίου. ([Πίνακας 3](#) στο Παράρτημα)

Αξιολόγηση σταδίου/φάσης 2 : Ως προς το μαθησιακό κομμάτι του σεναρίου οι μαθητές διαπίστωσαν τη διαφορά των όρων λαϊκότητα και λαϊκισμός και συνειδητοποίησαν τους λόγους για τους οποίους τα τελευταία χρόνια εκδηλώνονται ανά τον κόσμο πολλά φαινόμενα λαϊκισμού. Πόσο ευάλωτοι γίνονται οι νέοι όταν κυριαρχεί απόλυτα το συναίσθημα στη ζωή τους. Έγινε ιδιαίτερη μνεία στην ανάγκη της προστασίας των μαθητών από τη χειραγώγηση συμπεριφορών λαϊκισμού και στους τρόπους άμυνας απέναντι σε τέτοια φαινόμενα. Η επίδοση των μαθητών στην παραγωγή του γραπτού λόγου ήταν αρκετά ικανοποιητική, όπως φαίνεται και από τα τεκμήρια. Ως προς την αξιολόγηση του σεναρίου η πλειοψηφία των μαθητών εκφράστηκε θετικά και θέλησε να επαναληφθούν παρόμοιες δραστηριότητες ΤΠΕ σε επόμενη ενότητα, γιατί ενθαρρύνουν τη συμμετοχή όλων των μαθητών στο μάθημα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Δίνονται τα φύλλα εργασίας που αξιοποιήθηκαν στην εφαρμογή και με τα οποία έχουν συνδεθεί (εσωτερικός υπερδεσμός) αντίστοιχα σημεία της διδακτικής πορείας.

Φύλλο εργασίας 1

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας και στο Εργαστήριο Η/Υ

1ο δίωρο

Ομάδας Α΄

1. Μελετήστε την ιστοσελίδα της wikipedia που περιέχει το λήμμα «[Λαϊκισμός](#)» και απαντήστε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α) Ποια είναι η αρχιτεκτονική και η δομή της ιστοσελίδας;
- β) Ποιοι είναι οι σημειωτικοί πόροι (γραμματοσειρές, χρωματικές επιλογές, διαφημίσεις, παραπομπές κτλ.);
- γ) Παρέχεται δυνατότητα παρέμβασης στον επισκέπτη και πώς;
- δ) Ποιοι δυνατοί τρόποι μελέτης της προσφέρονται (με τη χρήση υπερδεσμών κτλ.);
- ε) Θεωρείτε ικανοποιητικές τις πληροφορίες που παρέχει το λήμμα για μια πρώτη αλλά επαρκή προσέγγιση του φαινομένου του λαϊκισμού;
- στ) Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης (ppt) στο οποίο θα παρουσιάσετε σε τρεις διαφάνειες τις απαντήσεις σας στα ερωτήματα 1α, 1β, 1γ, 1δ μετά από τη μελέτη του λήμματος της Wikipedia.

2. α) Εντοπίστε τα χαρακτηριστικά του λαϊκισμού στο λήμμα που μελετάτε.
- β) Προσδιορίστε τους κοινωνικούς χώρους στους οποίους επισημαίνεται από το λήμμα το φαινόμενο του λαϊκισμού.
- γ) Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης στο οποίο θα εκθέσετε σε τρεις διαφάνειες τις απαντήσεις σας στις ερωτήσεις 2α και 2β τα προϊόντα της εργασίας σας ως προς το περιεχόμενο του φαινομένου.

3η διδακτική ώρα

3. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο wiki της τάξης μας για να εκθέσετε το έργο της ομάδας σας.

Εργασία για το σπίτι: Δημιουργήστε ένα λήμμα για τη Wikipedia για ένα ιστορικό πρόσωπο που ταυτίστηκε με το λαϊκιστικό φαινόμενο δημιουργώντας ή επιλέγοντας τα κατά τη γνώμη σας αναγκαία πεδία του αντίστοιχου κειμενικού είδους.

Φύλλο εργασίας 2

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας και στο Εργαστήριο Η/Υ

1ο δίωρο

Ομάδα Β΄

1. α) Διαβάστε το απόσπασμα της συνέντευξης που παραχώρησε ο [Ερνέστο Λακλάου](#)
 - β) Αναζητήστε στοιχεία για τους μετέχοντες στη συνέντευξη.
 - γ) Εντοπίστε στα ερωτήματα του Έλληνα δημοσιογράφου τι επιδιώκει να πληροφορηθεί ο αναγνώστης της συνέντευξης.
 - δ) Αναζητήστε στοιχεία για το έντυπο στο οποίο δημοσιεύεται η συνέντευξη. Σε ποιο κοινό απευθύνεται η συνέντευξη με βάση το έντυπο δημοσίευσής της; Αυτό αλλάζει το είδος των ερωτημάτων;
 - ε) Αναζητήστε χαρακτηριστικά του λεξιλογίου, του ύφους, της σύνταξης και γενικότερα της γλώσσας που σχετίζονται με τον επιστημονικό-ακαδημαϊκό λόγο. Αν άλλαζε το έντυπο δημοσίευσης της συνέντευξης, θα διατηρούνταν αυτά τα χαρακτηριστικά της γλώσσας και του ύφους;
2. α) Εντοπίστε τα είδη του λαϊκισμού που αναφέρει ο Λακλάου και τους παράγοντες που διαφοροποιούν τον ένα από τον άλλο.
 - β) Πού αποδίδει την άνθηση του λαϊκισμού;
 - γ) Δημιουργήστε ένα Αρχείο Παρουσίασης στο οποίο θα εκθέσετε τα προϊόντα της εργασίας σας ως προς το περιεχόμενο του φαινομένου.

3η διδακτική ώρα

3. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο wiki της τάξης μας για να εκθέσετε το έργο της ομάδας σας.

Εργασία για το σπίτι: α) Αποδώστε το περιεχόμενο της συνέντευξης του Λακλάου σε ένα άρθρο που θα συνθέσετε χρησιμοποιώντας τις σημειώσεις στο αρχείο Παρουσίασης.

Φύλλο εργασίας 3

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας και στο Εργαστήριο Η/Υ

1ο δώρο

Ομάδα Γ΄

1. Μελετήστε το άρθρο του Απόστολου Διαμαντή, [Περί λαϊκισμού](#) (εφημ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 17-3-2013) και απαντήστε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α) Το συγκεκριμένο κείμενο ανήκει στο κειμενικό είδος του άρθρου. Μπορείτε να εντοπίσετε χαρακτηριστικά του σύμφωνα με τη θεωρία;

2. α) Ποια θέση παίρνει ο αρθρογράφος για το φαινόμενο του λαϊκισμού;

β) Με τι τρόπους πειθούς την υποστηρίζει; Απαριθμήστε τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί.

γ) Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης (ppt) στο οποίο θα εκθέσετε τις απαντήσεις στα ερωτήματα 1α και 2α, 2β.

3η διδακτική ώρα

4. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο wiki της τάξης μας για να εκθέσετε το έργο της ομάδας σας.

Εργασία για το σπίτι: Παρουσιάστε σε ένα Αρχείο Παρουσίασης (Powerpoint) το ύφος του άρθρου του Απ. Διαμαντή προσέχοντας τις διαφοροποιήσεις του και προσπαθήστε να τις αιτιολογήσετε. Ακολούθως προσπαθήστε να μεταβάλετε το ύφος στα σημεία που κρίνατε ως πιο αιχμηρά και επιθετικά.

Φύλλο εργασίας 4

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας και στο Εργαστήριο Η/Υ

1ο δίωρο

Ομάδα Δ΄

1. Μελετήστε το άρθρο του Ι.Ε. Μανωλεδάκη, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός](#) (*Εκφραση-Εκθεση Γ' Λυκείου*) και απαντήστε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α) Η θεωρία των κειμενικών ειδών ορίζει και διακρίνει τα διαφορετικά είδη, αλλά αυτή η διάκριση δεν είναι απόλυτη ούτε συχνά εύκολη. Το άρθρο του καθηγητή Ι.Ε. Μανωλεδάκη που διαβάσατε ποια χαρακτηριστικά του άρθρου έχει και ποια του δοκιμίου; Ανατρέξτε στη θεωρία, για να βοηθηθείτε.

2. α) Πώς μελετά το φαινόμενο του λαϊκισμού στο συγκεκριμένο άρθρο; Τι στάση επιλέγει να τηρήσει έναντι του λαϊκισμού;

β) Πού ανάγει και αποδίδει την άνθηση του λαϊκισμού ο αρθρογράφος;

γ) Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης στο οποίο θα εκθέσετε τις απαντήσεις σας στις ερωτήσεις 1α, 2α και 2β.

3η διδακτική ώρα

3. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο wiki της τάξης μας για να εκθέσετε το έργο της ομάδας σας.

Εργασία για το σπίτι: Συντάξτε μιαν επιστολή 150 λέξεων προς καθημερινή εφημερίδα στην οποία να παρουσιάζετε τα χαρακτηριστικά του λαϊκισμού καθώς και τους κινδύνους που εγκυμονούνται από αυτόν.

Φύλλο εργασίας 5

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας και στο Εργαστήριο Η/Υ

1ο δώρο

Ομάδα Ε΄

1. Μελετήστε το άρθρο του Κ. Μποτόπουλου, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός β](http://www.metarithmisi.gr) (www.metarithmisi.gr) και απαντήστε στα ακόλουθα ερωτήματα:
 - α) Το κείμενο του Κ. Μποτόπουλου είναι άρθρο. Να εντοπίσετε τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους σύμφωνα με τη θεωρία.
 - β) Με ποιον τρόπο αναπτύσσει τις δυο έννοιες (λαϊκισμός και λαϊκότητα) ο αρθρογράφος;
- 2.α) Παραθέστε τα χαρακτηριστικά της λαϊκότητας και του λαϊκισμού, όπως τα αποδίδει ο αρθρογράφος.
- β) Πώς τοποθετείται έναντι των δυο φαινομένων ο αρθρογράφος;
- γ) Δημιουργήστε ένα Αρχείο Παρουσίασης στο οποίο θα εκθέσετε τα προϊόντα της εργασίας σας.

3η διδακτική ώρα

3. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο wiki της τάξης μας για να εκθέσετε το έργο της ομάδας σας.

Εργασία για το σπίτι: Συντάξτε ένα σύντομο άρθρο (2-3 παραγράφων) στο οποίο να εκθέσετε την προσωπική σας θέση έναντι του φαινομένου του λαϊκισμού μετά τη μελέτη του άρθρου που προηγήθηκε.

Φύλλο εργασίας 6

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας

4^η διδακτική ώρα:

Για όλες τις ομάδες

Εργασία :

Παραγωγή λόγου: Στη σχολική εφημερίδα γράφετε ένα άρθρο σχετικά με το θέμα του λαϊκισμού. Να αναφέρετε σε τέσσερις παραγράφους φαινόμενα λαϊκισμού στην εκπαίδευση και τους τρόπους αντιμετώπισής τους από τους νέους. (350 λέξεις)

Φύλλο εργασίας 7

5^η διδακτική ώρα

Εργασία στην αίθουσα διδασκαλίας με προβολέα
Αξιολόγηση της διδασκαλίας της θεματικής ενότητας

(Άρθρο - δοκίμιο και Λαϊκότητα -λαϊκισμός)

και της εφαρμογής του σεναρίου « Μια σπουδή στον λαϊκισμό»)

1. Ποια είναι η εντύπωση που σας άφησε το σενάριο;
2. Τι σας άρεσε περισσότερο σε αυτό;
3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του άρθρου και του δοκιμίου;
4. Ποιες αναλογίες παρουσιάζουν τα φαινόμενα του λαϊκισμού της σημερινής εποχής με παλαιότερες;
5. Γιατί αυξάνονται διαρκώς την τελευταία εικοσαετία τα άρθρα και οι μελέτες για το λαϊκισμό;
6. Με ποιους τρόπους μπορούν οι νέοι να αντιλαμβάνονται τα φαινόμενα του λαϊκισμού;
7. Ποιες αξίες, σύμφωνα πρέπει να διέπουν τους νέους για να μην ενισχύουν λαϊκίστικες συμπεριφορές;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να συνδυαστεί με την τελευταία ενότητα του σχολικού εγχειριδίου για τον Δίκαιο και Άδικο Λόγο και να επεκταθεί χρονικά παίρνοντας και τη μορφή εκτεταμένης ερευνητικής εργασίας που θα συμπεριλαμβάνει τα θέματα της προπαγάνδας, της γλώσσας εξουσίας και της γλώσσας παιδείας. Το σενάριο μπορεί επίσης, να αξιοποιηθεί στην ημιτυπική και την άτυπη εκπαίδευση. Στην ημιτυπική εκπαίδευση μπορεί να ενταχθεί η παρουσίαση του σεναρίου στο τέλος της χρονιάς στο σχολείο (με τη μορφή ερευνητικής εργασίας), η διαμοίραση των φύλλων εργασίας και των επιμέρους εργασιών του σεναρίου στους μαθητές των άλλων τμημάτων της ίδιας τάξης του σχολείου. Στην άτυπη εκπαίδευση εντάσσονται η εμπρόθεσμη παράδοση των εργασιών στο προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα, η συνεργασία των μελών σε κάθε ομάδα και η ευγενής άμιλλα μεταξύ των ομάδων.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εμπειρία του σεναρίου πέρα από αυτή που αναγράφεται στην επιμέρους αξιολόγηση στο τέλος κάθε σταδίου/φάσης είναι ότι, κατά γενική ομολογία, ήταν ελκυστικό για τους μαθητές. Το σενάριο προσέγγισε τη σύνολο των μαθητών και κυρίως τους μέτριους και αδύνατους μαθητές οι οποίοι ενεργοποιήθηκαν περισσότερο και πιο εύκολα απ' ό,τι σε μια διδασκαλία χωρίς χρήση ΤΠΕ. Φάνηκε ότι αυτό συνέβαλε στη δημιουργική συμμετοχή των μαθητών, κυρίως στην παραγωγή αρχείων παρουσίασης και στην προφορική τους παρουσίαση στην ολομέλεια και ότι, παρά τη μέτρια δεξιότητα των μαθητών στη χρήση του Η/Υ, το σενάριο εφαρμόστηκε ικανοποιητικά στο μεγαλύτερο μέρος του.

Η δυσκολία που αντιμετωπίστηκε είναι η μεταφορά των μαθητών από την αίθουσα διδασκαλίας σε αίθουσα με προβολέα και στο εργαστήριο Η/Υ. Η μετακίνηση των μαθητών από τη μία αίθουσα στην άλλη προκαλεί αναστάτωση. Επίσης, προαπαιτεί συνεννόηση με τους συναδέλφους που μοιράζονται τη χρήση των

αιθουσών μία ή δύο μέρες πριν. Προτείνεται να είναι όλες οι αίθουσες διδασκαλίας εξοπλισμένες τουλάχιστον με έναν προβολέα. Επίσης, δεν υπήρχε μεγάλη ανταπόκριση εκ μέρους των μαθητών στην εργασία για το σπίτι που υπήρχε σε κάθε φύλλο εργασίας των ομάδων, λόγω του αυξημένου φόρτου εργασίας για τις Πανελλήνιες εξετάσεις. Προτείνεται οι εργασίες αυτές να γίνουν εντός της σχολικής τάξης με τη διάθεση μίας επιπλέον διδακτικής ώρας.

Ως προς τα θέματα «Λαϊκότητα – Λαϊκισμός» και «Άρθρο – Δοκίμιο» της συγκεκριμένης ενότητας, αυτά σίγουρα αποτελούν το ενδιαφέρον των μαθητών καθώς και τα δύο αποτελούν μέρος της εξεταστέας ύλης των Πανελληνίων εξετάσεων στο μάθημα της Γλώσσας. Επιπλέον, το περιεχόμενο των όρων «Λαϊκότητα – Λαϊκισμός» φαίνεται ότι δεν είναι ξεκάθαρο σε όλες τις μορφές στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών αυτής της ηλικίας. Αν και η αρχική πρόβλεψη για την εφαρμογή του σεναρίου ήταν έξι ώρες, αυτό πραγματοποιήθηκε σε πέντε ώρες λόγω πίεσης χρόνου στην τάξη. Ο αριθμός των πέντε ή έξι ωρών είναι ιδανικός για την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, χωρίς να αποκλείεται η επέκτασή του χρονικά εφόσον συνδυαστεί με άλλες θεματικές ενότητες (π.χ. γλώσσα εξουσίας, γλώσσα παιδείας, προπαγάνδα). Επίσης, οι μαθητές της Γ' λυκείου φάνηκε ότι προτιμούν την εκτέλεση των εργασιών τους εντός της τάξης ή του εργαστηρίου των Η/Υ και όχι στον εκτός σχολείου χρόνο τους. Δεδομένος είναι ο προαπαιτούμενος σχεδιασμός της διδασκαλίας από τη διδάσκουσα (προετοιμασία φύλλων εργασίας στο σπίτι, σύνδεση Η/Υ με προβολέα και περιφερειακά (Ηχεία-δείκτης-δεύτερος Η/Υ) στην αίθουσα προβολών και καθοδήγηση των μαθητών πάνω στη χρήση των νέων τεχνολογιών στο εργαστήριο Η/Υ).

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κουτσογιάννης, Δημήτρης, Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων και κυρίως στη διδασκαλία της ελληνικής. Θεσσαλονίκη, ΚΕΓ, στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.greek->

language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/education/educators/introduction.html, 2007

- Κουτσογιάννης, Δημήτρης, Παυλίδου Μαρία, Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ΚΕΓ 2012
- Κουτσογιάννης, Δημήτρης, Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης, επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση β' επιπέδου των εκπαιδευτικών, 2013
- Κυνηγός, Χ., Νέες πρακτικές με νέα εργαλεία στην Τάξη, εκδ. Καστανιώτη 2002
- Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, Τεύχος 1: Γενικό μέρος, Πάτρα, Μάρτιος 2013
- Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Πάτρα, Φεβρουάριος 2014
- Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο, σχ. έτος 2009-2010, ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., ΟΕΔΒ, Αθήνα
- Πρόγραμμα Σπουδών των Α', Β', Γ' τάξεων του Ενιαίου Λυκείου, ΥΠΕΠΘ/Δ/νση Σπουδών Δ/θμιας Εκπ/σης/τ. Α'/8212/Γ2/28.1.2002
- Προεδρικό Διάταγμα «Τροποποίηση του Π.Δ. 60/2006 (Α' 65) «Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου», ΦΕΚ 97/27-04-2012 (τ. Α')
- Π.Δ. 48/27-4-2012 «Τροποποίηση του Π.Δ. 60/2006 (Α' 65) «Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου»
- Οδηγίες για τη διδασκαλία μαθημάτων του Γενικού και του Εσπερινού Γενικού Λυκείου, ΥΠΑΙΘ 139610/Γ2/01-10-2013
- Προδιαγραφές – Οδηγίες διαμόρφωσης θεμάτων για το μάθημα Νέα Ελληνική Γλώσσα, Α' Τάξη Ημερησίου και Α', Β' τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου και Α' τάξης Ημερησίου και Εσπερινού ΕΠΑΛ, ΙΕΠ, Αθήνα 2014

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κείμενο 1

Ιστοσελίδα της wikipedia που περιέχει το λήμμα «[Λαϊκισμός](#)»

Κείμενο 2

Απόσπασμα συνέντευξης του [Ερνέστο Λακλάου](#) στην εφημερίδα *Εποχή*

Ο αναγκαίος λαϊκισμός: Συνέντευξη του Ερνέστο Λακλάου

10:57 | 06 Δεκ. 2010

Τελευταία ανανέωση 02:27 | 29 Ιουλ. 2011

Η συνέντευξη που ακολουθεί δόθηκε τον Ιούνιο του 2008 στον Νίκο Χρυσολωρά, αλλά η σημερινή ευρωπαϊκή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής κρίσης την καθιστά και πάλι επίκαιρη. Τι είναι και τι δεν είναι «λαϊκισμός»; Πόση αξία έχει ο κυρίαρχος απαξιωτικός για κάθε διεκδίκηση λόγος της εξουσίας; Τη συνέντευξη αναδημοσιεύουμε από το τελευταίο τεύχος (τ. 110) των «Σύγχρονων Θεμάτων», που περιλαμβάνει σχετικό αφιέρωμα στο λαϊκισμό με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα κείμενα.

Στον Νίκο Χρυσολωρά, από την εφημερίδα Η Εποχή

Πότε ασχοληθήκατε για πρώτη φορά με το θέμα του λαϊκισμού και τι σας έκανε να επιστρέψετε σ' αυτό στην πρόσφατη δουλειά σας;

Το πρώτο μου κείμενο για το λαϊκισμό δημοσιεύθηκε το 1977. Πρόκειται για τη μονογραφία Πολιτική και ιδεολογία στη μαρξιστική θεωρία.1 Από τότε, βέβαια, ποτέ δεν εγκατέλειψα τη θεματική αυτή, η οποία θίγεται συχνά στα γραπτά μου. Στην ουσία, το βασικό ερευνητικό μου ενδιαφέρον υπήρξε πάντοτε η κατασκευή του λαού ως συλλογικού δρώντος. Τα κεντρικά παραδείγματα που χρησιμοποίησα προέρχονται από τη Λατινική Αμερική, αν και έχω αναφερθεί και σε μερικές περιπτώσεις από τη Δυτική Ευρώπη.

Πώς εξηγείται η δυναμική των λαϊκιστικών κομμάτων στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια;

Μέχρι και τα μέσα του 20ού αιώνα, το επίκεντρο των κινητοποιήσεων εναντίον τού συστήματος εντοπιζόταν σε οργανώσεις της εργατικής τάξης. Στη συνέχεια, όμως, αυτός ο «κόσμος» άρχισε να αποσυντίθεται εξαιτίας της τάσης προς «τριτογενοποίηση» της ευρωπαϊκής οικονομίας (καθώς ο πλούτος παράγεται πλέον κυρίως από τον τομέα των υπηρεσιών). Οι «θύλακες» της εργατικής τάξης στις πόλεις έπαψαν να είναι αποτελεσματικοί στην αναπαραγωγή μιας «προλεταριακής» κουλτούρας. Έτσι, οι κοινωνικές συμμαχίες των μη προνομιούχων έλαβαν νέα μορφή, πολύ πιο ρευστή, αφού το ιδεολογικό της περιεχόμενο κινείται ενίοτε προς τα αριστερά και άλλοτε προς τα δεξιά. Οι επικλήσεις προς το «προλεταριάτο» δεν βρίσκουν πλέον ανταπόκριση, γιατί οι βιομηχανικοί εργάτες αποτελούν πολύ μικρό μέρος του εργατικού δυναμικού. Εν

ολίγοις, η πολυδιάστατη έννοια του λαού αντικατέστησε εκείνη του προλεταριάτου στο επίκεντρο του αντισυστημικού/αντιπολιτευτικού πολιτικού λόγου.

Δηλαδή, η άνθηση του λαϊκισμού οφείλεται στην κρίση που διήλθαν παραδοσιακές μορφές κινητοποίησης της εργατικής τάξης;

Ναι. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, μέχρι τη δεκαετία του 1960, υπήρχε κάτι που ονομαζόταν «ο κόσμος της αριστεράς». Ο όρος αναφέρεται σε εκείνο το πλέγμα των συνδικάτων, των θεσμών και των πολιτιστικών μορφών που προσέδιδε μια συγκεκριμένη ταυτότητα στην εργατική τάξη. Αυτό δεν υπάρχει πλέον.

Ο λαϊκισμός εντοπίζεται, όμως, σε αμφότερες τις πλευρές του ιδεολογικού φάσματος. Υπάρχουν ειδοποιητές διαφορές ανάμεσα στον «αριστερό» και τον «δεξιό» λαϊκισμό;

Υπάρχουν διαφορές ως προς το περιεχόμενο. Ωστόσο, η δομή του λαϊκιστικού λόγου και οι συνθήκες που γεννούν τον λαϊκισμό είναι κοινές. Για παράδειγμα, όταν το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γαλλίας αποφάσισε να συμμετάσχει στον κυβερνητικό συνασπισμό, η ψήφος διαμαρτυρίας μετακινήθηκε στα δεξιά. Πολλοί από τους σημερινούς ψηφοφόρους του Λε Πεν υπήρξαν στο παρελθόν υποστηρικτές του Κομμουνιστικού Κόμματος. Στη γαλλική πολιτική αργά, το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «αριστερός Λεπενισμός» (gauche lèpenism).

Με δύο λόγια, τι ακριβώς σημαίνει λαϊκισμός;

Η λαϊκιστική λογική, είτε προέρχεται από τα αριστερά, είτε από τα δεξιά, έχει ένα και μόνο βασικό χαρακτηριστικό: τη διχοτόμηση του κοινωνικού πεδίου ανάμεσα στους «προνομιούχους» και τους «μη προνομιούχους». Ο λαϊκιστής απευθύνεται στους τελευταίους – παρακάμπτοντας το θεσμικό πλαίσιο της κοινωνίας – και ζητά την υποστήριξή τους, ώστε να ανατραπεί το υπάρχον «κατεστημένο». Αυτή είναι κλασική μορφή του λαϊκισμού.

Για παράδειγμα, στην Αργεντινή, πριν από την εμφάνιση του περονισμού, το παραδοσιακό πολιτικό σύστημα βασιζόταν στις πελατειακές σχέσεις. Υπήρχαν τρία επίπεδα μεσαζόντων: στη βάση, υπήρχαν οι «puteros» [«νταβαντζήδες»], οι άνθρωποι του υποκόσμου που ήλεγχαν συγκεκριμένα σημεία της πόλης και δωροδοκούσαν τις αρχές όποτε ήθελαν κάποια εξυπηρέτηση. Αν ήθελες να προσληφθείς στο δημόσιο, να βρεις κρεβάτι στο νοσοκομείο, ή να ξεμπλέξεις με την αστυνομία, έπρεπε να απευθυνθείς σε αυτούς. Εσείς στην Ελλάδα, ξέρετε τι εννοώ. Στο δεύτερο επίπεδο υπήρχαν οι «caudillos» [«αξιοματικοί»], τα αφεντικά των puteros. Και στο τρίτο, οι «doctores» [«γιατροί»], η αστική τάξη των γιατρών, των δικηγόρων και των εμπόρων, οι οποίοι συνήθως εκλέγονταν σε θέσεις εξουσίας (π.χ. στη Γερουσία), με τη βοήθεια των caudillos. Σε αντάλλαγμα, μετά την εκλογή τους όφειλαν να ικανοποιούν τα

αιτήματα των *caudillos* και των *puteros*. Έτσι, η πυραμίδα αναπαράγεται επ' αόριστον.

Με την οικονομική κρίση του 1930, όμως, τα αιτήματα της βάσης δεν μπορούσαν πλέον να ικανοποιηθούν από την κορυφή της πυραμίδας. Όπως συμβαίνει συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις, ο λαϊκισμός αναπτύσσεται όταν συσσωρεύεται ένας μεγάλος όγκος κοινωνικών και οικονομικών αιτημάτων, τα οποία δεν μπορούν να ικανοποιηθούν στο πλαίσιο του υφιστάμενου πελατειακού θεσμικού συστήματος. Εντέλει, εμφανίζεται κάποιος στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας, ο οποίος απορρίπτει τους μεσάζοντες, που παρεμβάλλονται ανάμεσα στον ηγέτη και τους πολίτες, και αυτοπαρουσιάζεται ως άμεσος εκπρόσωπος του «λαού».

Αυτό συνέβη και με τον Περόν. Ανέβηκε στην εξουσία με την υπόσχεση ότι οι μεσάζοντες δεν θα είναι πλέον αναγκαίοι. Στην ουσία, αμφισβητήθηκε έτσι συνολικά η λογική του πελατειακού συστήματος εξουσίας.

Αντιδραστικός και προοδευτικός λαϊκισμός

Είπατε ότι ο λαϊκισμός απευθύνεται πάντα στους μη προνομιούχους. Αυτό σημαίνει και ότι κάθε πολιτικό πρόγραμμα που στοχεύει στη χειραφέτηση περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων είναι απαραίτητος και λαϊκιστικό; Σε ένα βαθμό, ναι. Υπάρχουν δύο ειδών πολιτικές διαδικασίες: στην πρώτη, παρατηρείται ευρεία κινητοποίηση των μαζών στη βάση εκείνου που έχουμε (μαζί με την Chantal Mouffe) ονομάσει «λογική της ισοδυναμίας», στο πλαίσιο της οποίας εμφανίζεται και ο λαϊκισμός. Στη δεύτερη, κυριαρχούν επιμέρους αιτήματα συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, τα οποία ικανοποιούνται από διαχειριστές πολιτικούς, στη βάση αυτού που αποκαλούμε «λογική της διαφοράς». Σε κάθε πολιτικό σύστημα οι δύο αυτές διαδικασίες συνυπάρχουν, σε διαφορετικές όμως αναλογίες. Για να σας δώσω ένα παράδειγμα από την Ελλάδα, άλλες φορές επικρατούν ηγέτες όπως ο Αντρέας, άλλες φορές πολιτικοί όπως ο Σημίτης. Ο πρώτος αποτελεί ένα λαϊκιστικό πόλο και ο δεύτερος ένα θεσμικό πόλο. Η επικράτηση του ενός προσανατολισμού όμως δεν εξαφανίζει τον άλλον.

Επομένως, για εσάς ο λαϊκισμός δεν είναι έννοια με αρνητική σημασία. Όχι, είναι ένας ουδέτερος όρος. Το κατά πόσον ο λαϊκισμός είναι αντιδραστικός ή προοδευτικός, εξαρτάται από το περιεχόμενο των αιτημάτων του και όχι από τη δομή του.

Πάντως, πολλοί φιλελεύθεροι και νεοφιλελεύθεροι πολιτικοί στην Ελλάδα συχνά απορρίπτουν αιτήματα της αριστεράς με το επιχείρημα ότι είναι λαϊκιστικά. Αυτό δεν συμβαίνει μόνο στην Ελλάδα. Το ίδιο γίνεται και στη Λατινική Αμερική. Η

Δεξιά δεν καταδικάζει ποτέ τα αυταρχικά λαϊκιστικά καθεστώτα, όταν αυτά εξυπηρετούν τους σκοπούς της. Από την άλλη πλευρά, σπεύδει να κατακεραυνώσει τον λαϊκισμό των προοδευτικών διακυβερνήσεων. Ωστόσο, η ιστορία της Λατινικής Αμερικής έχει αποδείξει ότι η δημοκρατία δεν κινδυνεύει από τους λαϊκιστές, αλλά από τους νεοφιλελεύθερους, οι οποίοι επέβαλαν δικτατορίες, προκειμένου να διασφαλίσουν την εφαρμογή ακραίων μονεταριστικών πολιτικών. Η Χιλή αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Το αντεπιχείρημα είναι ότι ο δεσμός που δημιουργείται ανάμεσα στον χαρισματικό λαϊκιστή ηγέτη και το λαό του είναι εγγενώς επικίνδυνος για τη δημοκρατία και τους θεσμούς της.

Όχι απαραίτητα. Ο πιο χαρισματικός ηγέτης του 20ού αιώνα ήταν ο Ντε Γκολ και δεν θυμάμαι κανέναν να τον χαρακτήρισε απειλή για τη δημοκρατία. Ο λαός αποκτά πάντα συναισθηματικό δέσιμο με τους ηγέτες του, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου το κράτος και οι θεσμοί λειτουργούν τόσο παντοδύναμα που κάτι τέτοιο δεν είναι απαραίτητο. Αυτό όμως συμβαίνει σπάνια και συνήθως προϋποθέτει ότι η εξουσία βρίσκεται στα χέρια μιας απρόσωπης ολιγαρχίας γραφειοκρατών. Όταν κυβερνούν αυτοί οι τεχνοκράτες, τότε η πολιτική και η δημοκρατία καταργούνται. Εξίσου επικίνδυνη, από την άλλη πλευρά, είναι και η πλήρης απαξίωση των θεσμών, κάτι που συνέβη στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ταύτιση με τον ηγέτη είναι τόσο απόλυτη, που οδηγεί στη θηριωδία, όπως στην περίπτωση του Χίτλερ. Ο Φρόντ περιγράφει με πολύ έξυπνο τρόπο τη διαφορά ανάμεσα στα δύο άκρα, στην Ψυχολογία των μαζών.²

Η αναποτελεσματικότητα του κράτους στην Ελλάδα είναι παροιμιώδης, σε σημείο που κάποιοι θα εύχονταν να περάσει μέρος της καθημερινής διακυβέρνησης σε τεχνοκράτες...

Είμαι ιδιαίτερα καχύποπτος απέναντι σε αυτήν τη θέση. Η εν λόγω άποψη έχει υιοθετηθεί από αρκετούς Αμερικανούς πολιτικούς επιστήμονες, όπως ο Σάμιουελ Χάντιγκτον, ο οποίος υποστηρίζει ότι μόνον οι κεντρικές πολιτικές επιλογές πρέπει να επαφίενται στην κρίση των πολιτών, ενώ οι υποθέσεις της καθημερινότητας θα διεκπεραιώνονται από τους τεχνοκράτες. Πρόκειται για μια βαθιά αντιδημοκρατική αντίληψη των πραγμάτων, που έχει τις ρίζες της στην Πολιτεία του Πλάτωνα και πρεσβεύει ότι μόνο οι επαίοντες μπορούν να έχουν πολιτική άποψη. Αυτό ήταν και το όραμα του Μαρξ για την κομμουνιστική ουτοπία, όπου τη διακυβέρνηση των ανθρώπων θα αντικαθιστούσε η διαχείριση των πραγμάτων. Καλό θα είναι όμως να είμαστε καχύποπτοι απέναντι σε τέτοιες απόψεις, αφού καταργούν τον πολιτικό ανταγωνισμό, την ουσία της ίδιας της πολιτικής. Από την άλλη πλευρά βέβαια, ο απόλυτος λαϊκισμός, μια κοινωνία δηλαδή σε συνεχή κινητοποίηση, χωρίς καμία θεσμική σταθερότητα, δεν αποτελεί τίποτε λιγότερο από μία συνταγή χάους.

Λατινική Αμερική, ΗΠΑ και Ευρώπη

Εντούτοις, ακόμη και κάποιοι στην ευρωπαϊκή αριστερά κατηγορούν τις σοσιαλιστικές κυβερνήσεις που πρόσφατα εξελέγησαν στην Λατινική Αμερική ως «λαϊκιστικές».

Αυτά είναι ανοησίες. Η Λατινική Αμερική πέρασε δύο μεγάλες κρίσεις. Οι στρατιωτικές δικτατορίες της ψυχροπολεμικής περιόδου κατέστρεψαν τον κοινωνικό ιστό, ενώ τα νεοφιλελεύθερα καθεστώτα της δεκαετίας του 1990 ολοκλήρωσαν το έργο των στρατηγών. Για να αναταχθεί λοιπόν το πολιτικό σύστημα, χρειαζόταν ευρεία κινητοποίηση των μαζών. Όπως εξήγησα και προηγουμένως, η κινητοποίηση αυτή επιτυγχάνεται μόνο μέσω του λαϊκισμού. Οι κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής συγκροτούν έναν κεντροαριστερό, κατ' ουσίαν, λαϊκισμό.

Ένας άλλος πολιτικός που κατηγορείται για λαϊκισμό, είναι ο υποψήφιος Αμερικανός πρόεδρος, Μπαράκ Ομπάμα...

Αναμφισβήτητα, το λαϊκιστικό στοιχείο είναι εμφανές στη ρητορική του. Ήταν όμως αναγκαίο, προκειμένου να κινητοποιήσει ομάδες του πληθυσμού που δεν είχαν μέχρι σήμερα συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα.

Ταυτόχρονα, όμως, κατηγορήθηκε κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας και για «ελιτισμό».

Δεν είναι περίεργο για τα αμερικανικά δεδομένα. Το κομβικό στοιχείο άλλωστε του δεξιού λαϊκισμού στις ΗΠΑ είναι ο «αντι-ελιτισμός». Αρχικά, βέβαια, στο τέλος του 19ου αιώνα, ο αμερικανικός λαϊκισμός αναπτύχθηκε στους κόλπους της αριστεράς. Επρόκειτο για έναν πολιτικό λόγο που υπογράμμιζε την αντίθεση ανάμεσα στον «ανθρωπάκο» και το «κεφάλαιο». Εντέλει ο λαϊκισμός της αριστεράς ηττήθηκε από την «Αμερική των Επιχειρήσεων» στις εκλογές του 1896, κάτι που καθόρισε την πορεία της χώρας για τις επόμενες δεκαετίες και μέχρι το New Deal. Ωστόσο, η θεματολογία του λαϊκισμού επιβίωσε στο συλλογικό φαντασιακό των ΗΠΑ. Από τη δεκαετία του 1950, παρατηρούμε μια σημαντική αλλαγή. Ο Μακάρθι, ο Γουάλας και αργότερα ο Νίξον και ο Ρέιγκαν απευθύνονται εκ νέου στον «ανθρωπάκο», αλλά δεν παρουσιάζουν ως εχθρό του το «κεφάλαιο», αλλά την προοδευτική φιλελεύθερη ελίτ της Ανατολικής Ακτής. Επί της ουσίας, όμως, το διακύβευμα των εκλογών του 2008 για την Αμερική είναι παρόμοιο με εκείνο των εκλογών του 1896.

Η Ευρωπαϊκή Αριστερά χρειάζεται να βρει τον δικό της Ομπάμα, προκειμένου να ανακτήσει την πολιτική ηγεμονία;

Κάποια στιγμή, θα αναγκαστούν να το κάνουν. Με τα σημερινά δεδομένα, τα κόμματα του λεγόμενου Τρίτου Δρόμου και του «ριζοσπαστικού κέντρου», τα οποία αποτελούνται από τεχνοκράτες, ελάχιστα διαφέρουν από τα νεοφιλελεύθερα κόμματα που κυβερνούν. Με αυτό το στελεχιακό δυναμικό, δεν νομίζω ότι μπορούν να πείσουν

κανέναν για τις προθέσεις τους ως προς την καταπολέμηση της ανισότητας. Προς το παρόν όμως, δεν βλέπω κάποιον που να μπορεί να αναλάβει τον ρόλο της ανάταξης της αριστεράς, ούτε παρουσιάζονται συμπτώματα που θα μας έκαναν να αναμένουμε την ανάδειξη ενός επιτυχημένου προοδευτικού λαϊκισμού. Ο Πρόντι αποκλείεται, η Σεγκολέν προσπαθεί ανεπιτυχώς. Χρειάζεται μια πιο ριζοσπαστική λύση.

Θεωρείτε ότι η εν εξέλιξη πιστωτική κρίση αποτελεί σύμπτωμα μιας ριζοσπαστικοποίησης του καπιταλισμού, ο οποίος γίνεται όλο και πιο «βάρβαρος», ακόμη και στην Ευρώπη;

Αυτό που σίγουρα παρατηρούμε, είναι μια διάβρωση της θεσμικής τάξης των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Σε κάποιο σημείο, η διάβρωση αυτή θα φτάσει σε σημείο τήξης, όπου θα χρειαστεί η ριζοσπαστική ανασύνθεση της κοινωνίας. Ποιος θα επωμιστεί αυτήν την ανασύνθεση δεν είναι ακόμη σαφές.

Τελικώς, μήπως η Ευρωπαϊκή Αριστερά θα πρέπει να επανεξετάσει τις μαρξιστικές της ρίζες;

Αυτό που θα πρέπει να κρατήσουμε από τον Μαρξ είναι η κριτική απέναντι στην ανισότητα. Εντούτοις, οι κοινωνικές ανισότητες δεν περιορίζονται στις ταξικές διαφορές. Υπάρχουν και σε άλλα πεδία. Ο Μαρξ είναι λοιπόν ένας από τους προγόνους μας, δεν είναι ο πατέρας μας.

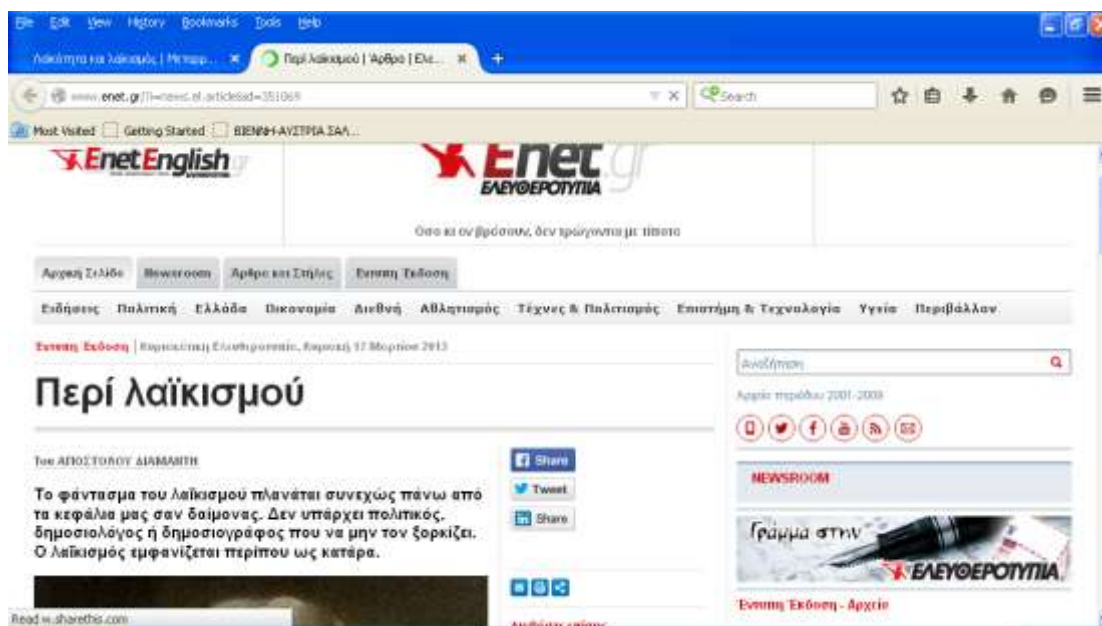
Σημειώσεις:

1. Ernesto Laclau, «Πολιτική και ιδεολογία στη μαρξιστική θεωρία», μτφ. Γρηγόρης Ανανιάδης, εκδ. Σύγχρονα Θέματα, Θεσσαλονίκη 1983.
2. Σ. Φρόνιτ, «Ψυχολογία των μαζών», μτφ. Κλαίρη Τρικεριώτη, εκδ. Επίκουρος, Αθήνα 1994.

Κείμενο 3

Απόστολου Διαμαντή, [Περί λαϊκισμού](#) (εφημ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 17-3-2013)

Κείμενο 4

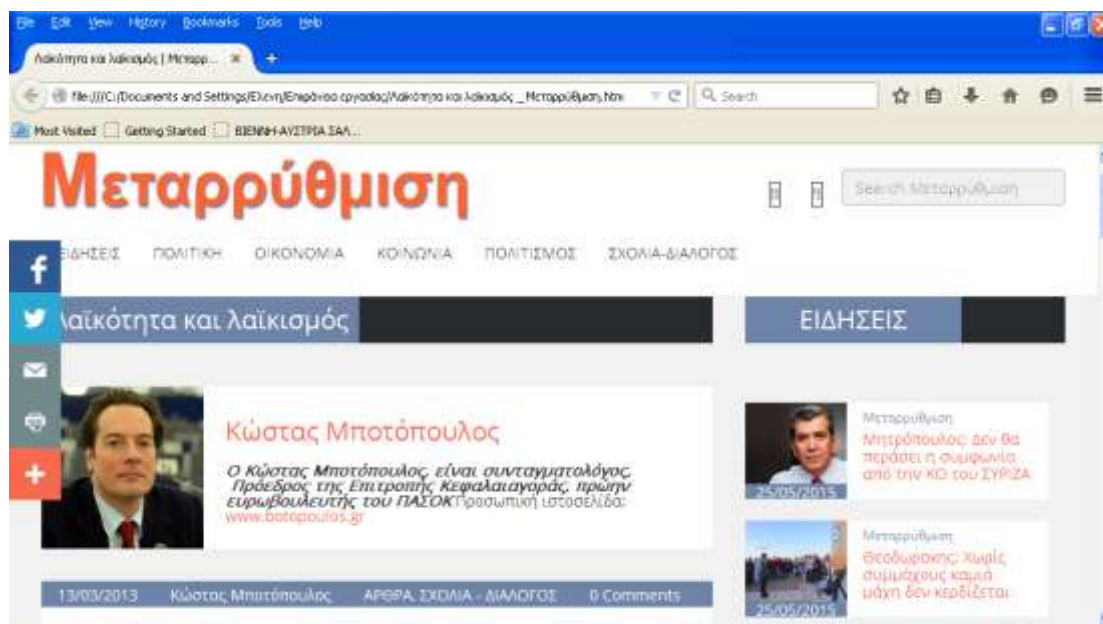
Ι.Ε. Μανωλεδάκη, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός](#) (σελ. 168-171, *Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου* έκδοση 2014)

Κείμενο 5

Κ. Μποτόπουλου, [Λαϊκότητα και λαϊκισμός β΄](http://www.metarithmisi.gr) (www.metarithmisi.gr)

Λαϊκότητα και λαϊκισμός β΄, του Κώστα Μποτόπουλου

Μεταρρύθμιση : [13/03/2013 Κώστας Μποτόπουλος](http://www.metarithmisi.gr)

Ο θάνατος του Τσάβες και ο απολογισμός της ζωής και του έργου του, φέρνουν στην επιφάνεια τη διάκριση μεταξύ της δράσης υπέρ των πολλών (δηλαδή, ειδικά στη Λατινική Αμερική, των πιο αδύναμων) και της δράσης εκτός των κανόνων της Δημοκρατίας. Επειδή ο Τσάβες τα έκανε και τα δύο, έχει νομίζω ενδιαφέρον να ψάξουμε τα όρια και να σκεφτούμε πότε η (ευπρόσδεκτη) λαϊκότητα, μετατρέπεται σε (επικίνδυνο) λαϊκισμό.

Το να δίνεις ευκαιρίες και να βάζεις στο παιχνίδι του μοιράσματος του εθνικού πλούτου όσους ως τώρα «δεν είχαν στον ήλιο μοίρα», είναι λαϊκότητα. Το να το χρησιμοποιείς αυτό για να αντλεις απευθείας δύναμη από τους ευεργετηθέντες, ώστε να τους εκμαυλίζεις, είναι λαϊκισμός (η σύγκριση με τα πεπραγμένα του πρώιμου κυβερνητικού ΠΑΣΟΚ θα απέφερε ενδιαφέρουσες συγγένειες).

Το να «μιλάς τη γλώσσα του λαού» και να στοχεύεις στο συναίσθημα, δηλαδή στην καρδιά του, είναι, καταρχήν, λαϊκότητα. Το να μιλάς τη γλώσσα που ξέρεις ότι θα ήθελε να ακούσει ο λαός, ακόμα και αν ξέρεις ότι δεν είναι η γλώσσα της αλήθειας, είναι πάντα λαϊκισμός (τον οποίο, για να είμαστε δίκαιοι, λίγοι ηγέτες παγκοσμίως αποφεύγουν, και όσοι το κάνουν, δύσκολα ξανακερδίζουν τη λαϊκή ψήφο).

Το να τονίζεις τις εθνικές ανησυχίες, επιδιώξεις και προβλήματα, ακόμα και σε ένα πλήρως διεθνοποιημένο περιβάλλον, είναι λαϊκισμός –αρκεί να μην εκπίπτει στον εθνικισμό. Η έκπτωση όμως στον εθνικισμό είναι σχεδόν αυτόματη, όταν ο λόγος είναι «πύρινος», συναισθηματικός, ιδεολογικοποιημένος, δηλαδή λαϊκιστικός (αυτού δε του είδους ο λαϊκισμός, οδηγεί με βεβαιότητα σε πλήγμα κατά των λαϊκών συμφερόντων, αφού καμία χώρα και κανένας λαός δεν μπορεί να κερδίσει σήμερα κάτι μέσα από τη διεθνή απομόνωση).

Το να αλλάζεις θεσμούς, κανόνες, ακόμα και Συντάγματα, για να απεικονίσεις ένα νέο, υπέρ του γενικού συμφέροντος, συσχετισμό δυνάμεων, θα μπορούσε να ενδυναμώσει τη Δημοκρατία –αρκεί να μη γίνεται σε βάρος του Κράτους Δικαίου. Το να τα αλλάζεις όλα αυτά, επειδή σε διευκολύνουν, ώστε να συνεχίσεις να υπηρετείς, όπως εσύ νομίζεις, τα συμφέροντα του λαού, είναι εξ ορισμού παραβίαση της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου (πόσο μάλλον που, για να το πετύχεις, συνήθως αναγκάζεσαι να κάνεις να σιωπήσουν, με διάφορους τρόπους, εκείνοι που αντιστέκονται στην κάμψη αυτών των κανόνων).

Το να σε αγαπάει ο λαός σου, είναι δείγμα λαϊκότητας. Το να σε θεωρεί υπεράνθρωπο ή αθάνατο, δείχνει πώς καλλιέργησες την προσωπολατρεία, δηλαδή το λαϊκισμό.

Τα πολύ μεγάλα λόγια και η πολύ δουλεμένη θεατρικότητα, οι υπερβολές, οι ύβρεις, ο μεσιανισμός και η καταστροφολογία, στην πολιτική είναι πάντα λαϊκισμός. Ακόμα, ή μάλλον κυρίως, όταν εκφέρονται στο όνομα του λαού.

Κείμενο 6

Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου έκδοση 2014)

Άρθρο και Δοκίμιο (σελ. 163-164, έκδοση 2014)

Πίνακας 1. Βασικά σημεία της ενότητας «Λαϊκότητα και λαϊκισμός»

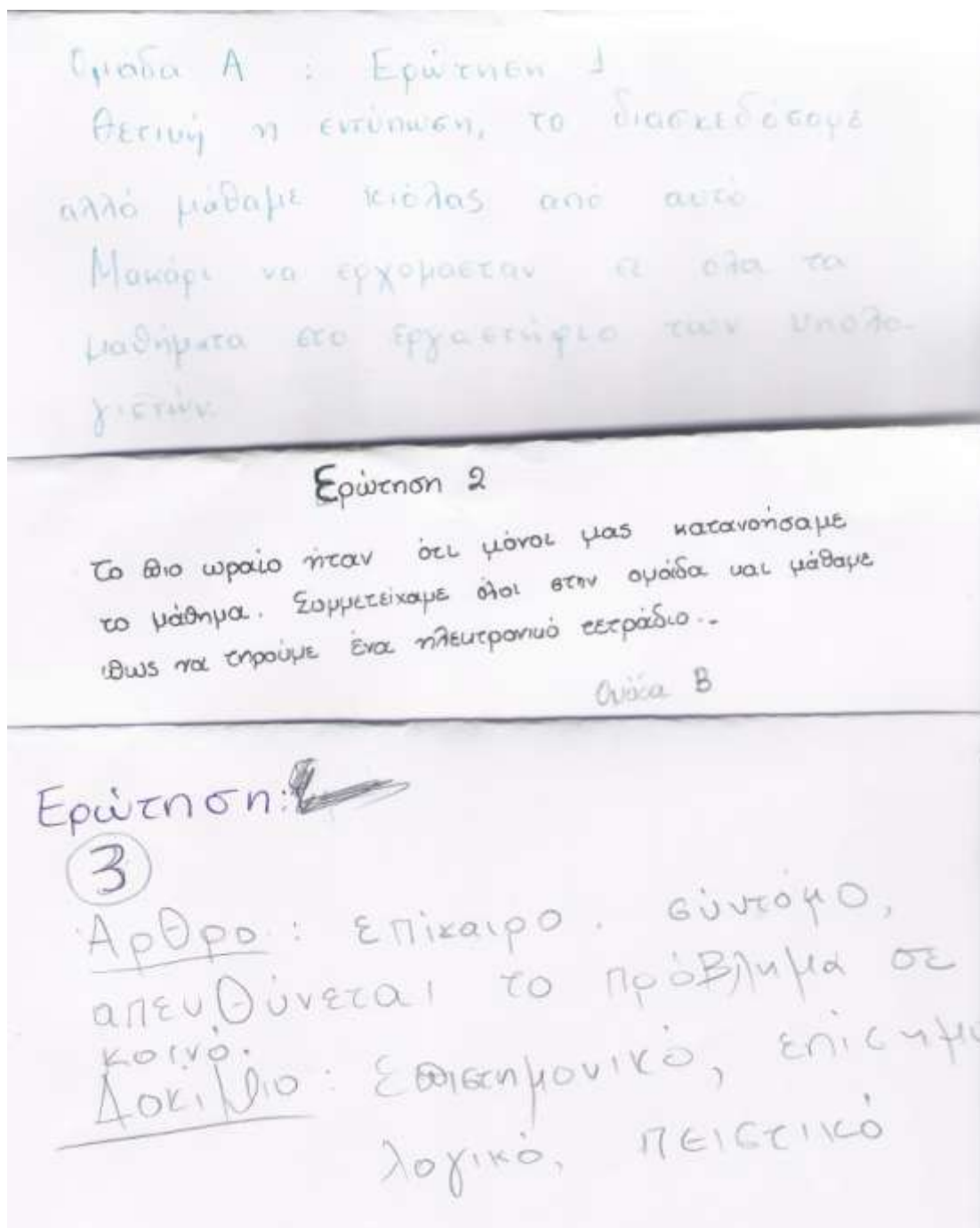
<p>Ορισμός/περιεχόμενο του λαϊκισμού</p> <p>Η κατ'επίφαση ένδειξη λαϊκότητας</p> <p>Σκόπιμη χρήση γλώσσας αρεστής στο λαό που την επιθυμεί, χωρίς όμως να είναι η γλώσσα της αλήθειας.</p> <p>Μορφή υπόσχεσης για ανατροπή του «κατεστημένου» απευθυνόμενη στους μη «προνομιούχους».</p> <p>Εξαπάτηση του λαού, πολιτική υποβάθμιση, εξυπηρέτηση ιδιοτελών σκοπιμοτήτων.</p> <p>Χρησιμοποιείται από τους πολιτικούς ακόμα και σε δημοκρατικά πολιτεύματα ως μέσο χειραγώγησης της κοινής γνώμης</p>
<p>Λαϊκότητα</p> <p>Η ανύψωση του λαού σε καθοριστικό παράγοντα της ιστορίας.</p> <p>Η λαϊκή γλώσσα στοχεύει στο συναίσθημα και στη καρδιά του ακροατή</p>
<p>Είδη λαϊκισμού</p> <p>«Αριστερός και δεξιός».</p> <p>Διαφορά στο περιεχόμενο και ομοιότητες στη δομή και στις αιτίες γένεσης.</p>
<p>Αίτια λαϊκισμού</p> <p>Η έλλειψη λαϊκής συμμετοχής στην δημόσια ζωή, η υποκουλτούρα και η εμπορευματοποίηση της ανθρώπινης ψυχής.</p>
<p>Αποτελέσματα λαϊκισμού</p> <p>Εφησυχασμός των πολιτών, ψευδής αναπτέρωση του ηθικού για εθνικά ζητήματα αποπροσανατολισμός του λαού, προώθηση πολιτικών συμφερόντων.</p>

Πίνακας 2. Βασικά σημεία της ενότητας «Άρθρο και Δοκίμιο»

Χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου	Χαρακτηριστικά άρθρου	Χαρακτηριστικά δοκιμίου
Λεξιλόγιο : περιγραφικό, ερμηνευτικό, αποδεικτικό με ειδική ορολογία	Επίκαιρο θέμα, κοινωνικού προβληματισμού	Δέκτης : ένα ευρύ κοινό με μέσο μορφωτικό επίπεδο
Ύφος σοβαρό	Σκοπός : η πληροφόρηση και ο προβληματισμός	Σκοπός : η απόδειξη, η πειθώ
Σύνταξη δομημένη		Τρόπος πειθούς : επίκληση στη λογική
Χρήση γ' προσώπου (αντικειμενικότητα)		Δομή : λογική
Γλώσσα δημοτική, επίσημη		Οπτική : αντικειμενική

Πίνακας 3. Απαντήσεις φύλλου εργασίας 7

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΜΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΧΥΨΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

λαϊκίστικες συμπεριφορές.
Ερώτηση 4

Είναι τα ίδια σε όλες τις εποχές.
Παλιά δεν ήταν πολύ διαδεδομένα γιατί
δεν υπήρχε επικοινωνία όσο ση-
μερα. Οι πολιτικοί πάντοτε ηρώσαν
θείσαν να απλακέψουν τον κόσμο
με το λαϊκισμό και την επίφαση του
λαϊκού. Ομάδα ~~Α~~ Δ

Ερώτηση 5.

Τα άρθρα για το λαϊκισμό
αυξανονται γιατί η παγκοσμιοποι-
ση και οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής
κινούν τους πολιτικούς να ζητούν
δειδήνια υποταγή από τους πολίτες
και έτσι πολύ συχνά καταφεύγουν
στο ψέμα. —

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΜΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΧΥΨΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2012/15

Απάντηση ερώτησης 6.

6. Μέσω της συζήτησης με την οικογένεια και τους καθηγητές τους στο σχολείο.

Με την παρουσίαση ιστορικών παραδειγμάτων λαϊκισμού στο μάθημα της ιστορίας ή της λογοτεχνίας.

Ομάδα 6.

λαϊκιστικές συμπεριφορές:

Ερώτηση 7

- Οι νέοι σήμερα πρέπει να έχουν τις παρακάτω αρετές
- υγιεινή ικανότητα για να μην επηρεάζονται εύκολα
 - μόρφωση για να μπορούν να βρουν την αλήθεια
 - ενημέρωση για να μην γουν άγνοια
 - ανθρωπιστική παιδεία από το σχολείο για να βάζουν το συμφέρον του ανθρώπου πάνω απ' όλα
 - Μαθήματα όπως το Δίκαιο ή η Πολιτική Παιδεία για γίνουν ώριμοι & υπεύθυνοι πολίτες.

Πίνακας 4. Παραγωγή γραπτού λόγου – Άρθρο

Φαινόμενα Λαϊκισμού στην Εκπαίδευση και τρόποι αντιμετώπισής τους

Το φαινόμενο του λαϊκισμού παρουσιάζεται συχνά σε πολλές μορφές στην καθημερινή μας ζωή, κυρίως στον τομέα της πολιτικής, όπου οι πολιτικοί χρησιμοποιούν λόγους που επιθυμούν να ακούσουν οι πολίτες, με στόχο να τους πείσουν για το αγαθό των προθέσεών τους.

Με τον όρο λαϊκισμός νοείται το φαινόμενο της κατ' επίφαση λαϊκότητας, της χρήσης μεθόδων που μοιάζουν λαϊκές, αλλά επί της ουσίας δεν είναι. Φαινόμενα λαϊκισμού διαπιστώνονται σε φορείς που ασκούν μεγάλη επίδραση σε ευρείες μάζες. Τέτοιοι φορείς είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τα κόμματα, οι ομάδες, οι σχολές και το σχολείο.

Συγκεκριμένα στον τομέα της εκπαίδευσης ο λαϊκισμός εκφράζεται τόσο στα πανεπιστήμια όσο και στα σχολεία όταν ομάδα καθηγητών ή φοιτητών ή μαθητών προσπαθεί να αναλάβει την προστασία των υπολοίπων χωρίς όμως, προηγουμένως, να έχει οριστεί νόμιμος εκπρόσωπός τους. Έτσι, βλέπουμε καθηγητές ή γονείς να κόπτονται για τα αγαθά της παιδείας ενώ στην πραγματικότητα κανείς δεν αναλαμβάνει πρωτοβουλία για το σχεδιασμό παροχής μιας αξιόλογης εκπαίδευσης στον τόπο μας. Από την άλλη όλοι οι αρμόδιοι φορείς όπως το Υπουργείο Παιδείας, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, και οι σύλλογοι διδασκόντων, τα μαθητικά συμβούλια και οι σύλλογοι γονέων/κηδεμόνων υποστηρίζουν τη δωρεάν εκπαίδευση, ενώ στην πραγματικότητα ο θεσμός των φροντιστηρίων και των ιδιαιτέρων μαθημάτων γίνεται όλο και πιο απαιτητικός και ο αριθμός τους αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο παρά την ύπαρξη της οικονομικής κρίσης.

Ο λαϊκισμός δύσκολα διακρίνεται λόγω της χρήσης γλώσσας που μοιάζει λαϊκή και του φανατισμού που προκαλεί στους πολίτες προς το συμφέρον του λαϊκιστή με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του ρόλου του λαού και την τοποθέτησή του στο περιθώριο.

Οι πολίτες και ιδιαίτερα οι νέοι μπορούν να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα του λαϊκισμού μόνο με τη συνειδητοποίηση του σύγχρονου πολιτικού και κοινωνικού λόγου και έχοντας εκπαιδευθεί από το σχολείο και την οικογένεια στην κριτική σκέψη, στο γόνιμο διάλογο, στην δημιουργική αυτενέργεια. Έτσι θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τους μηχανισμούς της προπαγάνδας και του λαϊκισμού και να μην τα συγχέουν με τη λαϊκότητα. Καλό είναι η εκπαίδευση να περιστρέφεται γύρω από την εξέταση σύγχρονων προβλημάτων για τα οποία απαιτείται μία αντικειμενική προσέγγιση και από τα ΜΜΕ τα οποία μπορούν να ασκούν καλοπροαίρετη κριτική στην Πολιτεία για τις ευθύνες της. Τέλος, οι νέοι και όλοι οι πολίτες δεν πρέπει να αδιαφορούν για τα πολιτικά αλλά να συμμετέχουν ενεργά και ανεπηρέαστα με σύμμαχο τη μόρφωση και την κριτική σκέψη σε όλες τις πολιτικές διεργασίες, αποφεύγοντας την αδιαφορία και τον ωχαδερφισμό.-